

Hvor kommer Isager-navnet fra?

Hvor kommer Isager-navnet fra?

Vi higer og søger i gamle bøger, siger vores omgivelser, og hvorfor gør vi så det?

Ja, vel først og fremmest for at få bekræftet vores identitet og vores fædrene ophav, hvor kommer vi fra og hvem var de personer, der er skyld i vores eksistens. Det kunne jo også være interessant at vide, hvad disse personer havde beskæftiget sig med. Måske var der en forbryder blandt familien, eller var det en godsejer, der bærer skylden for, at jeg er lige her hvor jeg er?

Min mors pigenavn er Isager. Et ikke helt sædvanligt navn, og det var da også det navn, jeg i sin tid startede med at grave mig ned i.

Det blev til mange køreture til Landsarkivet i Viborg, til lokalarkiver i det meste af Jylland samt utallige besøg hos familiemedlemmer med samme navn, for at finde løsningen på navnets opståen. Lige nu kan jeg vist ikke finde ret meget mere om navnet i årene bagud. De tilgængelige arkiver er gennemtravet og gennemlæst, så her er beretningen om navnet Isager i min version.

Dog skal det nævnes, at uden nære og fjerne familiemedlemmers indsats over det meste af jordkloden, der har deltaget i eftersøgningen af familiemedlemmer, havde opgaven været stort set umulig.

Så en stor tak til familie-medlemmer i Danmark, Sverige, Norge, Tyskland, Holland, Østrig, England, Island, Canada, USA, Mexico, Chile, Brasilien, Sydafrika, New Zealand og Australien for de oplysninger og historier, de har sendt mig. Alle er medtaget i det stamtræ, jeg har lavet, og som danner grundlag for denne artikel.

Og så skal det lige med, at der stadig kommer oplysninger fra hele verden, som naturligvis bliver indført i stamtræet, og jævnligt bliver opdateret på Internettet.

Stamtræet er på Internettet med hjemmesideadressen: www.troelsen.net

I denne artikel er kun medtaget de i lige linie fra Eskild Eskildsen og frem til Peder Christian Isager, deres hustruer og fællesbørn. Biografien på disse personer, samt de billeder og dokumenter som jeg for nuværende er i besiddelse af, er også medtaget.

Og så kan vi efterkommere i denne gren af Isager-familien være stolte af vores forfædre. Der er en utrolig og spændende historie og biografi på mange af de i denne artikel medtagne personer af Isager-familien.

Øvrige detaljer om andre personer med navnet Isager kan ses på hjemmesiden.

Isager-navnet.

At vores forfædre med navnet Isager, skulle stamme fra de Tyske/Frisiske/Hollandske områder, som skrevet i tidligere familieskrifter og stamtræer, må siges at være en myte. Det har ikke været muligt at finde beviset på forbindelsen til disse områder.

Der har været handelsmæssige forbindelser, hvor vores forfædre har været deltagere, med de ovenfor nævnte områder omkring årene 1720-1750, men der er ikke i historien nævnt noget om udefra kommende personer eller ægtefæller til de personer, som vi kender med familienavnet Isager.

Hvor ligger stedet.

At Isager-navnet stammer fra Isagermark/Isagergård i Rindum ved Ringkøbing er rigtigt, det er der ingen tvivl om.

Isagergård eksisterede indtil for et par år siden. Da blev stuehuset fjernet for at give plads til en kantinebygning for vinduesfabrikken Velfac. Stedet ligger på nordsiden af Herningvej i Ringkøbing, ca. 300 meter øst for den nye rundkørsel, men der står stadig en ladebygning tilbage fra den gamle Isagergård her i 2008.

Det vistnok eneste eksisterende billede af Isagergård, findes i bogen: Vort sogns historie, hvor det i beskrivelsen er noteret, at gården har været betydelig større, da der i tidens løb er udstykket flere ejendomme herfra. Billedet i bogen egner sig ikke til kopiering, hvorfor det ikke er med i denne artikel.

Herunder et kort fra Isagergaards beliggenhed dengang i Rindum. Gårdens jorder lå der hvor navnet Rindum er, lige til højre for Ringkjøbing by.

Fra bogen om Rindum sogn, skrevet af forfatteren Kristian Susgaard, omtales Isager-navnet i følgende afsnit:

Der findes spredte oplysninger forholdsvis tidligt om mænd i Isager, med navn Eggert. I 1485 optræder i et tingsvidne, der formentlig er ham, hvorom det senere hedder: Breff aff Hingherritz ting, atte Eggert er dømt til at sware Niels Clementzen på Kronens vegne af forne Yssaggergaard. Rigsråd Niels Clementsen døde i 1518.

Af kirkeregnskabsbogens hovedstol i 1655 fremgår, at der til kirken var givet (siden er forvildet og fraforvendt) jord af Eggert Jensens gård: Sammenhængen godtgør, at gården er Isager. Ligeledes af Villand Eigertsens gård (Isager?). De anførte tider anno 27 og anno 33 må vel gælde 1600-tallet. Gaver som betaling for sjælemesser ophørte ellers ved reformationen (1536) Efter skattemandtal 1610 sidder i Isager Laurids Andersen, ligeledes i 1636, efter lensjordebogen. 1640 og -64 er det Iver Lauridsen. 1664 var Isager blandt kronens salg til Rysensteen, hvorfra, så vidt ses, kronen generhvervede Isager og solgte gården til Søgaard, antagelig omkring 1720. Fra Søgaard kom Isager i selveje ved skøde i 1805. Fæster i 1680,erne var Eskild Eskildsen, 1726 og senere omtales Niels Isager og hustru som faddere; det anmærkes at Niels Isagers rette navn er Niels Eskildsen eller Eskesen. Fra 1751 nævnes Just Thøgersen Isager, der død i 1767. Enken Sidsel Pedersdatter gifter sig året efter med Christian Nielsen Stræde fra Holmsland. Thøger Justesen, 34, der i 1787 er karl i gården, er nok søn af konens første ægteskab. Chr. Isager dør i 1797, 56 år gammel, enken 2 år efter, 80 år gammel. De nye husfolk, der vist kom i gårde ved 1795, Svend Mouridsen og Maren Andersdatter Blaakjær, var vistnok udensogns fra. Svend Mouridsen, der blev selvejer og sognefoged, omkom på tragisk vis i en snestorm i 1816.

Her må jeg oplyse, at den første helt sikre person med navnet Isager, der kan føres videre til vor tid, hed Mads Nielsen Isager.

Skal man koble Mads Nielsen Isagers far på nogle af de ovenfor nævnte, må det være Niels Isager eller Niels Eskildsen (Eggertsen?), og hans far kunne meget vel være Eskild Eskildsen (Eggert Eggertsen?). Men da kirkebogen for Rindum sogn først starter i 1725, er det ikke muligt at bekræfte slægtskabet.

Vi ved, at Mads Nielsen Isager var født i Rindum ved Ringkøbing i 1712, og var ud af en almindelig bondefamilie. Denne almindelige bondefamilie kunne meget vel være Niels Eskildsen Isager. Navnet passer på det navn, Mads fik, ligesom hans broder Peder, der også bar navnet Nielsen Isager, og tiden passer også.

Ringkøbing kirke

Kirken er blevet bygget i flere etaper.

Ældst er hovedskibet, hvilket har ført til teorier om, at der på samme sted har ligget en romansk kirke, før den nuværende gotiske.

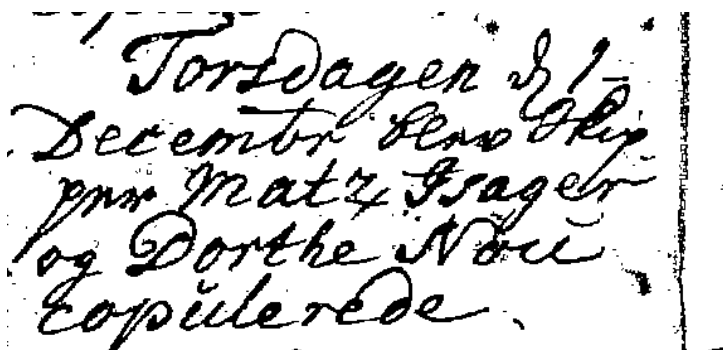
Kirkens murværk er af røde munkesten, men i mere end 100 år var den hvidkalket.

Arkitekturen i øvrigt bærer præg af gotik, der passer til det 14. århundrede.

Tårnet er bygget kort efter reformationen ca. 1550 og har det særpræg, at det er bredest foroven.

Nordfløjen er fra 1592-93.

Mads var den 01. december 1746 blevet gift i Ringkøbing kirke. Hans brud var den 29-årige Dorthé Lauridsdatter Noe, der var født den 28. september 1717. Herunder indførelsen af deres bryllup i Ringkøbing kirkebog i 1746.

Torsdagen d 1- December blev
Skipper Matz Isager og Dorthé
Noe copulerede

Hun var datter af Ringkøbing-købmanden Laurids Jacobsen Noe, som var død i 1724, men hans enke og familie havde ført virksomheden videre. Mads Nielsen Isagers broder Peder var 8 år tidligere blevet gift med Dorthes ældre søster Margrethe Noe.

En anden, men afgørende faktor for Mads Nielsen Isagers fremtidige liv, var en religiøs vækkelse, der skete i Ringkøbing omkring omkring 1738. Det var to kapellaner, der havde bragt den herrnhutiske bevægelse eller brødremenigheden til egnen. Både Mads' broder Peder og svogeren Ringkøbing-købmanden Christen Noe blev dybt involveret i den nye bevægelse, og formentlig også Mads selv, eftersom det har optaget familien meget.

Mads ernærede sig som skipper, og har sikkert sejlet for både broderen og svogeren. Det meste handel gik på den tid til Holland, men enkelte rejser gik også til Norge. Fra den 01 marts 1748 kendes et søpas, Mads fik på skibet: DE - GETONDE - FRED A, til Oldenburg og Glückstad.

Mads og Dorthé fik i deres tid i Ringkøbing to sønner, den ene er Laurids Noe Isager, der er født i 1752, den anden er Niels Isager født i 1753.

Hvad der præcist får Mads Isager til at opgive skippererhvervet til fordel for et liv som godsejer kan kun blive gisninger, men det var ikke ualmindeligt i tiden, at købmænd i Vestjylland erhvervede sig nogle gamle herregårde. det gælder både Lemvig og Holstebro, og i 1700-årene var der ikke mindre end 6 borgere med tilknytning til købmandserhvervet i Ringkøbing, der endte som godsejere.

En af de mere kendte af dem var netop Mads's broder Peder Isager, som var blevet stærkt knyttet til herrnhuterne. De strenge sædelige og moralske idealer, som denne religiøse sekt dyrkede, kunne vel ikke for godt forenes med de forretningsmetoder, som på den tid var i brug i Ringkøbing, hvor en stor del af købmandshandlen foregik ved smugling, hvad broderen Mads som skipper har været en helt naturlig del af.

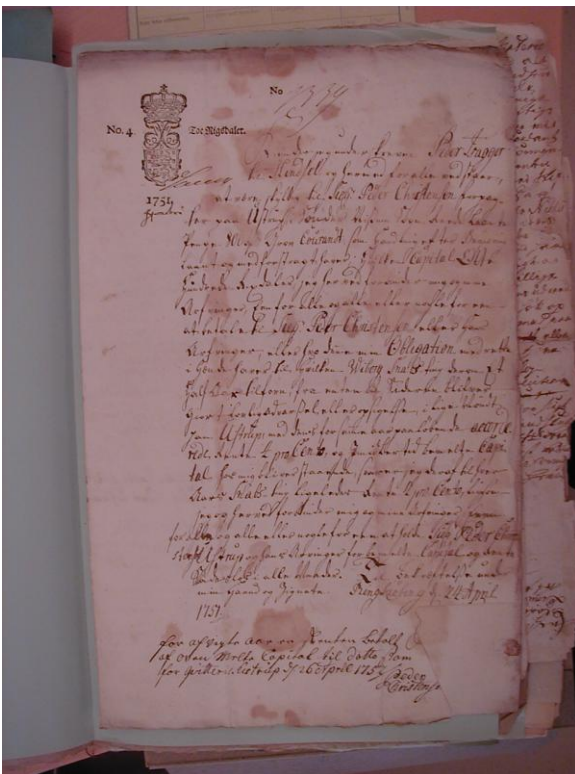
Peder Isager besluttede derfor helt at nedlægge sit borgerlige erhverv og i stedet hellige sig brødremenigheden fuldt og helt.

Herregården Hindsels ligger smukt placeret på Thyholms nordøstlige hjørne umiddelbart ud til Limfjorden.

Hovedbygningen er opført o.1760 som et trefløjet anlæg i én etage af mørkerøde mursten med gennemgående kvistparti i midterfløjen og halvvalmede gavle på sidefløjene. Gården tilhørte i middelalderen bispem i Børghlum. Efter reformationen kom den under Kronen, og i 1600-årene tilhørte den forskellige adelsslægter.

Det gjorde han ved at købe godset Hindsels i Hvidbjerg sogn på Thyholm i 1751.

Her handelsdokumentet, hvor Peder Isager køber Hindsels den 24. april 1751. Originaldokumentet ligger på landsarkivet i Viborg.

Han omdannede Hindsels til et centrum for udbredelse af brødremenighedens trosretninger, og på Hindsels boede der ofte i årevis kendte ledere af bevægelsen. Peder Isager var helt optaget af missionsgerningen, der dog aldrig fik et sådant indpas på Thyholm, som den gjorde syd for fjorden. Han havde så afgjort bedre held med administrationen af sit gods, som han var en nøjeregnende og påpasselig forvalter af. Han var samtidig human og godgørende over for sine undergivne bønder.

Dyrkningen af Hindsels foregik naturligvis ved hoveri, men hoveriet var allerede i 1770 retfærdigt fordelt og fastsat blandt de hoverigørende bønder og husmænd, som udgjorde 36 af godsets 51 bønder og 22 husmænd. De øvrige havde allerede fået deres hoveripligt afløst af en årlig pengeydelse.

Bondesønnen Peter Tang, der senere blev storkøbmand i Ringkøbing og ejer af godset Nr. Vosborg, startede iøvrigt sin karriere som skriverdreng hos Peder Isager på Hindsels. De kendte hinanden fra de herrnhutiske kredse. Det var også Peder Isager, der fik Peter Tang i købmandslære hos svogeren Christen Noe, som senere overlod Tang forretningen i Ringkøbing, da han selv fik samvittighedskvaler over sine forretningsmetoder, og i stedet startede som grossist i København.

Efter at brødremenighedens koloni i Christiansfeld var etableret, rejste Peder Isager hyppigt derned, og da menigheden manglede penge til oprettelsen, pantsatte han Hindsels for at skaffe midler dertil. Altså har Mads Isagers familie og omgangskreds været dybt involveret i brødremenigheden, og formentlig også Mads selv.

Her en beskrivelse af Peder Isagers liv på Hindsels.

Beskrivelsen er skrevet af Jens Sloth Odgaard, og den er at finde i Historisk årbog 1938.

Den 5te Maj 1751 skødede Frederik Leths Efterleverske, Birgitte Kirstine Damstrøm gården Hindsels til købmand Peder Isager af Ringkøbing for 11,000 Rdl.

Vidnerne ved Skødets Udstedelse var Lavværgeren, højædle og velbaarne Hr. Løjtnant Moldrup til Vestervig Kloster samt Fr. Leths Broder, Henrich Leth til Nr. Vosborg.

Købet omfattede:

1) Hindsels: 29 Td. 4 Skp. 2 Fdk. Hartkorn.

2) Under Gaardens Taxt beliggende Byg-Mølle.

3) Bøndergodset: 234 Td. 1 Fdk. 117/24 Alb. Hartkorn, nemlig følgende:

Smerupgaard: Nr. 1: Anders Nielsen, 10 Td. 1 Skp. 1 Fdk. 0½ Alb..

Afgift: 4 Tdr. Byg; 1/3 Ploug.

Nr. 2: Chr. Madsen, 10-4-2-0½. - 12 Rdl. 1/3 Ploug.

Nr. 3: Lars Christensen, 8-1-2-0. - 2 Td. Byg og 1/3 Ploug.

Graugaard: Jens Jensen, 4-2-3-1. - 8 Rdl.

Barslev: Jens Madsen Bundgaard, 7-2-1-1, Mads Nielsen, Poul

Jensen, Jens Christensen, Niels Jensen, Chr. Pedersen, Niels ?, Niels

Knudsen Smed, Niels Christensen Sloth.

Husbrugere: Villads Knudsen, Engelbreth Pedersen og Clemmen

Skrædder.

Egebjerg: Jens Meldgaard, 3 Td. 2-2-0, Peder Meldgaard, Anders Østergaard og Chr. Østergaard (hver 1/3 Part Ploug foruden Landgilde).

Lyngs: Chr. Sørensen.

Jestrup: Morten Smerup.

En Del Gods i Odby Sogn samt i Hellerød og Søndbjerg.

Styvelgaard: Niels Ollufsen, 3-7-3-1½ Alb.

Do.: Chr Poulsen, 3-7-3-1½ Alb. (sv. 4 Rdl. og 2/3 Ploug).

Sembsgaard: Christen Christensen, 4-7-2-2 Alb. - 5 Rdl. og ½ Ploug.

Af Hvidbjerg Bys Fæstere: Niels Christensen (Hvidbjerggaard), Michel Nielsøn, Jens Chren ?,

Jens Andersen, Lars Møller, Jens Jensen Snedker, Peder Andersen, Mads Iversen, Niels

Christensen, Jens Pedersen, Chr. Nielsen Smed, Claus Christoffersen, Oluf Larsen, Peder

Skrædder, Morten Grafgaard, Poul Nørgaard, Jens Ladefoged, Jens Thøgersen, begge øde.

Grud: Jens Christensen.

Ved Hjælp af Tiendekornet kunde der fødes 100 Stude, 10 Køer, 12 Heste og 100 Faar paa Hindsels.

Naar daværende Købmand Peder Isager valgte at købe Gaard og Gods paa Thyholm, langt fra sin og sin Hustrus Fødeegn, skyldtes det, at han var kommen i Forbindelse med Herrnhuterne. Han blev vakt ved Pastor Milters Forkyndelse. Og da Broder Gert Hansen 1742 gjorde Husbesøg blandt Brødrene i Ringkøbing, boede han i Isagers Hus. Baade Isager og Hustru sluttede sig fra den Tid til Herrnhuterne eller Brødremenigheden, som de ogsaa kaldtes.

1750 nedlagde Isager sin Købmandshandel, fordi han ikke sympatiserede med handelsmåden, som han ikke med god Samvittighed kunde fortsætte. - Man handlede vist paa den Tid meget med Smuglergoods i Ringkøbing.

Aaret efter købte han saa Hindsels. Han valgte dette Sted, fordi der paa Thyholm fandtes "troende Præstebrødre og vakte Mennesker".

Til disse Præstebrødre hørte Pastor Peder Wilsé, Sognepræst i Sønderbjerg-Odby fra 1743-1774. Sidstnævnte Aar byttede han Embede med sin Søn, Pastor Niels Bjerregaard Wilsé paa Jegindø. Pastor Peder Wilsé var saa Præst paa Jegindø til sin Død, 8.-3.-1786, han blev 78½ Aar gammel. Wiberg (Wibergs præstehistorie) giver ham Eftermælet: værdig

Embedsførelse.

En anden Søn af Pastor Peder Wilsé, Professor Jakob Nikolaj Wilsé, der var Præst i Norge, skriver om sin Fader: "Han dyrkede Philologien og den asketiske Theologi - dog underskrev han ikke i alt det herrnhutiske Væsen. Han beskikkede tidlig sit Hus og døde gudhengiven".

Professor Wilsé skriver om Thyholm: "Foruden flittig Kirkegang hersker der hos de fleste ogsaa en oprigtig Husandagt; men i Forfatterens Ungdom var mange faldne paa den transcendentalske Andagt, som de Mæhriske Brødre, Herrnhuterne, havde bragt hid".

Pastor Laurits Bendtsen var Præst i Hvidbjerg-Lyngs fra 1750-1759. - Det kunde jo tyde paa, at han ogsaa var blandt de "troende Præstebrødre"1), eftersom der kun var 2 Præster paa Thyholm, og Brødre jo er Flertalsformen.

I mange Sogne i Harsyssel, hvor Herrnhuterne havde mange Tilhængere, findes Navnene paa Tilhængerne i Brødremenighedens Arkiv, men Pastor Lundbye, Hammel, der har studeret Arkivet nede i Herrnhut, har ingen Navne fundet optegnet fra Thyholm. Der er kun nævnt, at der af Tilhængere paa Thyholm var 3 Sjæle foruden Præster. Det var disse faa Trosbrødre, Præster og Lægmaend, Peder Isagers Hjerte droges imod, da han vovede sig herop "norden for Lands Lov og Ret".

I Øsløs var der jo paa den Tid et stort Samfund. Af Herrnhuterne, ligesom der fandtes tilhængere rundt i Sognene i Han Herred samt i Hjørdemaal.

Isagers fik jævnlig Besøg paa Hindsels af Udsendinge fra Brødremenigheden, bl.a. Jens Høyers fra Stepping og Ægteparret Brau, der boede paa Hindsels fra ca. 1766- 1769. De rejste rundt og besøgte Menighedens Medlemmer i Nørre Jylland. - De blev saa forflyttet til

Øsløs. Erik Brau havde været Lærer i Norge og kom 1738 som søgende Sjæl til Herrnhut, hvor han fik Fred med Gud. Han blev gift med Marie Elisabeth Hempel 1741.

En anden af Brødremenighedens Arbejdere, den højt begavede Jonathan Briant, der 1762 havde overtaget Ledelsen af: "Ugifte Brødres Kor" ved Brødre Societetet i København, kom ogsaa til Hindsels.

Og Briant blev der forlovet med Datteren, Marie Isager, født 1742. - Brylluppet stod i Herrnhut den 28. november 1770. Briant blev Forstander for Brødremenighedens Indre Mission i Danmark med Bopæl i Flensborg fra 1771-1772 og derefter i Christiansfeld.

Jeg har dog ikke fundet noget om, at Pastor Bendtsen var blandt de "troende Præstebrødre" eller venligsindet mod Herrnhuterne. Om de 2 Præster, se iøvrigt Biskop Broder Brorsons Visitatsindberetninger (Historisk Aarbog 1922, Side 311-315).

Der var Fest og stor Glæde paa Hindsels, naar Vennerne og Missionærerne kom paa Besøg. Da Brødremenigheden omkring 1773 købte Tyrstrupgaard og anlagde Christiansfeld, skænkede Isager Menigheden en Gave paa 1000 Rdl. til Bygningernes Opførelse samt pantsatte Hindsels og gav Menigheden et Laan paa 8000 Rdl. til 4½ % Rente.

Storgaard Pedersen siger, at de "troende Præstebrødre kom i Proces og Vidtløftighed, saa der paa denne Egn blev en Forfølgelse og Forhaanelse for Troens Skyld", og Isager tænkte derfor paa at sælge Gaarden.

Efter Isagers Biografi, som Hr. Pastor Høj i Christiansfeld velvilligt har sendt mig, fremgaar det, at det var Isager selv, der kom i Proces.

I 1744 aflagde Isager og Hustru Besøg i Christiansfeld hos Datteren og Menigheden der. Her gik de til Alters med Brødrene og Søstre. De fik da saa stor Kærlighed til Menigheden og Vennerne der, at de besluttede at sælge Hindsels og flytte derned.

Datteren ledsagede dem til Kolding d. 6. Juli, og de tog en rørende Afsked. Men da de havde rejst 6 Mil, blev Isager syg og maatte indlægges i Randbøl Kro. Da Datteren og Svigersønnen Dagen efter fik Budskabet om Isagers Sygdom, ilede de til Randbøl, hvor Isager laa meget syg, og man tvivlede om, at han stod Sygdommen igennem.

Den 15. juli var han dog i saa fremadskridende Bedring, at han kunde flyttes til Datteren i Christiansfeld, hvor han kunde nyde bedre Sygepleje. Hans Hustru rejste tilbage til Hindsels.

Denne Sygdom og Rekonvalescenstiden i Christiansfeld blev til stor Velsignelse for Isager.

Efter hans Biografi, som ligger i Arkivet i Christiansfeld, ser det ud til, at skønt han fra sin tidligste Ungdom har tilbragt mange søvnløse Nætter, hvor han har været bekymret for sin Sjæls Salighed, har læst gode Bøger, gaaet flittig i Kirke og mange Gange knælet ned paa Vejen til og fra Kirken og tigget Gud om Naade, har han aldrig haft fuld Hvile i Troen. Nu og da har han haft Mindelser om Guds Dragelser. Til andre Tider er de blevet undertrykte.

Før sin Afrejse fra sit Rekreationsophold skrev han til en Ven og "Broder": "Nu kan jeg sige som Kandakes Hofmand: "Thi drog han sin Vej med Glæde". Og hvad jeg i 40 Aar har søgt med Smerte, det er blevet skænket mig af uforskyldt Naade". Den 1. August tiltraadte Isager Hjemrejsen, han var ledsaget af en "Broder" til Skern.

Efter sin Hjemkomst søgte han at afhænde sit Gods, og senere paa Aaret solgte han saa Gaard og Gods til Laurids Breinholt for 29,600 Rdl. eller med en Fortjeneste af 18,600 Rdl. efter 23 Aars Forløb.

Peder Nielsen Isager og Hustru, Margrethe, født Noe, flyttede Aaret efter til Christiansfeld. De blev gifte i 1738 og havde flere Børn, hvoraf en enkelt døde som lille. De blev optaget i Menigheden i Christiansfeld. Og her døde han d. 21. juli i 1778, mens hans Kone overlevede ham i 15 Aar.

Struense gav d. 9. Decbr. 1771 Tilladelse til oprettelse af Brødremenighedens Koloni i Christiansfeld.

Deres Mindetavler maa jo endnu kunne findes paa den ejendommelige Kirkegaard, "Gottes Ager", som den hed før Genforeningen. - Men inde i Arkivet fortæller de gamle, gulnede Papirer om alle de Afdødes Liv; thi det har været Skik ned gennem Tiderne, at man, før døden kom, skulde nedskrive de biografiske Data samt fortælle om det forkrænkelige Liv, og helst saa man, at man dvælede ved, hvordan Frelseren havde kaldt paa én og draget én ved sin Kærligheds dragende Magt.

Peter Isager har bygget den nuværende teglhængte Hovedbygning paa Hindsels. Han har stiftet 2 Legater til Lærerne ved Odby og Lyngs Skoler. I 1768 svarede han 158 Rdl. i ekstraskatten, der

betaltes i "Banco-Sedler i Mangel af klingende Myndt", som der staar paategnet for alle Skatteyderne.

Ekstraskatten maa være betalt 2 Gange aarligt 316 Rdl., da der af Thyholms 890 Td. Hartkorn betaltes 1050 Rdl. i Ekstraskatten, der udgjorde 1/4 % af Hartkornets Værdi.

I 1773) kom der Paabud fra Generalhoverikommissionen om, at Godsejerne skulde indsende Hoverireglementet med Angivelse af Fæsternes Ydelser og Hoveritjeneste.

For Hindsels har Isager indsendt et sirligt affattet Dokument med Fortegnelse over Fæsternes Navne, deres Ydelser i Penge, Byg, Spind af Blaar eller Hør og øvrigt Hoveriarbejde.

Det oplyses endvidere, at Gaarden har 150 Td. Ld. Rugsæd fordelt i 12 Marker, hvoraf de 5½ besaas. Og der kan aarligt avles - det ene Aar med det andet - 40 Læs Hø a 32 Pd. Og der bor da 51 Bønder og 22 Husmænd paa Godset. Kun 36 af Bønderne forretter Hoveri, mens de øvrige er fritagne mod Pengeafgift. Nogle skal spinde 2 Pd. Hør eller 4 Pd. Blaar.

Af Smerupgaards østre Parcel svares af ca. 10 Td. Hartkorn kun 32 Skp. Byg og intet i Penge.

Den mellemste Parcel svarer 4 Rdl. i Penge, og den vestre Gaard 12 Rdl., og de udgør tilsammen 1 Ploug.

Fæsteafgiften er for de øvrige Fæstere i Forhold dertil.

- Men disse 3 Mænd skal i Sæde- og Høsttiden forrette 2 a 3 Køre- eller Spænddage og 3 a 4 Haand- eller Gangdage.

"Naar denne Tid ikke er, da 1 Kjøre- eller Spænddag og 2 Haand- eller Gangdage ugentlig".

De øvrige Fæsteres Hoveriarbejde staar i Forhold dertil.

Efter at alt er gennemgaaet med Hensyn til Ydelserne, fastslaas i 12 Punkter, hvad der forstaas ved Hoveriarbejdet, og der fastsættes Minimalarbejdsdage:

1. En Ploug bespændes med 4 Bæster, 1 Karl at holde paa og 1 Dreng drive dem.

2. Den kan en Dag ompløje 9 a 10 Skipper Rugland.

3. En Harve bespændes med 2de Bæster og 1 Pige eller Dreng at køre dem.

4. Dend kand i gammel Jord ej harve mere om Dagen end 4 a 5 Skipper Rugland, mens i Stubjord 12 a 14 Skipper.

5. En Huld-Lee bestaar af 1 Karl at høste, 1 Pige at binde op og 1 Dreng at rive, kan daglig høste og opbinde 1½ Td. Byg-Sæde i alle Sorter.

6. Paa Baarer kan 1 Karl slaa 10 a 12 Skipper Rugland i 1 Dag, og 1 efter ham at rive Høet sammen.

7. En Vogn kan herved Gaarden indage hver halv Dag Hø, 4 a 5 Læs og kiøre i det mindste 10 a 12 Læs om Dagen, ligesom det er stoer og liden til.

8. I længste Vej kan 1 Vogn daglig udage 30 a 40 Læs, og nærmeste Vej 40 a 50 Læs Møg og ligesaa blande eller kiøre Jord i Møddingen.

9. En Pige kan daglig rense i November, December, Januar og Februar Maaneder: Rug, Erter og Byg 8 Td. og Havre 16 Td., mens i Marts, April, Maj, Septbr. og Oktober Maaneder: Erter, Rug og Byg 10 Td. og Havre 20 Td.

10. En Karl kan daglig grave 4 Læs Sandtørv, 20 Snese til Læsset, og 4-5-6 Skaartørv, 30 Snese til Læsset.

11. Naar Vejen er god, regnes til 1 Dags Rejse 4 Mil frem og tilbage; men naar Vejen er ond da 2 Mile.

12. Til 1 Læs regnes Rug 4 Traver, Byg 5 Traver og Havre 7 Traver.

Saaledes rigtig forfattet og indsendt.

Peder Isager."

Fæsterne paa "Helligkildegaard" havde det lidt lettere med Hoveriarbejde end deres Kolleger under Hindsels.

Men ellers er det vist normale Fæsteforhold, naar man sammenligner dem med de andre thylandske Fæsteres Kaar.

Selv om Fæsterne sad for smaa direkte Udgifter, var det meget bundet at skulle bjerge Godsejerens Avl før deres egen.

Og i Aar fejrer vi 150 Aars Dagen for Ophævelsen af disse Forhold.

- Om Herrnhuternes Udbredelse paa Thyholm kan man ikke finde ret mange Spor, saadan som man kan søndenfjords. I Fousing og flere Sogne i Harsyssel talte man op mod 100 vakte i hvert Sogn omkring Aaret 1802.

Blandt disse Sogne var bl.a. Nees og Nr. Nisum.

Omkring 1807 var der endnu Venner af Brødremenigheden paa Thyholm; thi da sendte de Brev til Emissær Jens Jakobsen i Skern om at faa Besøg. De begærede endvidere Forbøn af Menigheden i Fousing.

Jens Jakobsen kom ikke til Thyholm denne Gang, men havde vist været der tidligere. Jens Jakobsen holdt derimod Møder hos Gaardmand Niels Poulsen i Fousing, hvor der var omkring 200 Tilhængere.

Og Pastor Christian Billeskov i Hjerm havde paa denne Tid vakt stort Trosliv i Hjerm.

Efterhaanden er Bevægelsen paa Thyholm døet hen eller opslugt af andre.

Men jeg kan ikke frigøre mig fra den Tanke, at der er en Forbindelse mellem

Brødremenighedens Arbejde og de gudelige Forsamlingsfolk, der med Peder Larsen Skræppenborg og flere berejste Thyholm.

I Sommeren 1837 kom Peder Larsen Skræppenborg fra Mors til Thyholm i Følge med Skolelærerne Rasmus Sørensen fra Sjælland, Ovesen og Kjeldgaard fra Mors samt Huslærer Kristen Kold fra Solbjerg. De vilde besøge Parmo Carl Petersen i Hvidbjerg Skole. Men han var desværre ikke hjemme, idet han var paa Besøg hos Provst Ingerslev i Vestervig. - Parmo Carl Pedersen kaldte man dengang spottende for "Hellig-Petersen".

Skræppenborg og Rasmus Sørensen fortsatte saa Rejsen til Christen Gaard i Ølby, hvortil de først ankom ud paa Natten, men her ventede en stor Forsamling paa dem.

Fra de gudelige Forsamlingsfolk har Kristenlivet sikkert forplantet sig gennem Grundtvigianismen og Indre Mission til vor Tid.

- Sæden blev lagt i Jorden. En Tid saa det maaske ud, som der ingen Livskraft var i den.

- Men i Guds Time groede den og bar Frugt.

Jens Sloth Odgaard

Af Kilder er benyttet bl.a.:

Kirkehistoriske Samlinger.

Landsarkivet.

Rigsarkivet: Ekstraskatte og generalhoverireglementet.

Fr. Skrødder: Ole Peter Larsen Holm.

Harsyssels Aarbøger.

Lundbye: Herrnhutismen.

Professor Wilse's Rejsebeskrivelser.

Arkivet i Christiansfeld.

Historiske Aarbøger for Thisted Amt m. fl.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1938, side 57-67)

Herunder en kvittering i oversættelse for en del af salgssummen for Hindsels. Som det ses er kvitteringen udskrevet i Viborg, hvilket var normalt på den tid. På Viborg ting i juni måned blev de fleste sager ført til protokols, også de økonomiske. Snapstinget kaldtes den årlige landstingssamling, hvor skøder, pante og gavebreve på alt herregårdsjord i Jylland skulle tinglyses og terminsbetalingen falde.

I øvrigt må dette være den sidste sag, som Peder Isager er med i, da han dør den 21. juni 1778.

Qvittering for de af Hr. Breinholt til Peder Isagers betalte 2000 Rd.
Dateret 15 juni 1778

Velædle Hr Laurits Breinholt til Hindsel paa Tyeholm, som ifølge den af ham til Peder Isager, som nu opholder sig i Christiansfeld, udstædte Pante Obligation af dato 9de Maj 1776 betalt til mig underskrevne paa creditors vegne 2000 Rd. skriver Toe Tuusinde Rd, af den i Hindsels Gaard bestaaende Capital 20000 Rd. hvilke første ? 2000 Rd. Hr. Peder Isager eller formedelste hans Svisgersøn Hr Jonathan Brian - paa Pante Forskrivningen afskriver vi Hr Breinholt til Afdrag paa Hoved Summa af Pante Protokollen om hand belejliget self ???
Altsaa bliver? hermed forbemeldte 2000 Rd, paa Creditors vegne qvitteret

Viborg den 15de Juni 1778

F. Østrup som commiteret af velbemeldte Hr. Peder Isagger

Peder Isager og Margrethe Noe har 2 børn, Niels, født i 1741 og Marie, født i 1742.

Niels er der ikke fundet noget om, men Mare bliver gift med en præst i brødremenigheden, Jonathan Brisant. Parret bliver gift i kirken i Herrnhut i Tyskland, og det er lykket at finde et billede af kirken:

Herrnhut kirke i Tyskland

Peder Nielsen Isager dør i Christiansfeldt den 21. juni 1778, og bliver begravet på Gottes ager (Gudsager) i Christiansfeldt.

Hans hustru, Margrethe Noe, overlever ham, da hun først dør i 1793, 80 år gammel, og bliver ligeledes begravet på Gudsageren i Christiansfeldt.

Her et billede af Gottes Ager i Christiansfeldt. Bemærk de ens gravsten og ingen blomster.

I 1755 fulgte Mads Isager i broderens fodspor, i hvert fald med hensyn til at opgive sit borgerlige erhverv, for at blive godsejer. Med købet af Glomstrup kom han igen tæt på broderen, så tæt at han i klart vejr har kunnet se dennes gods på den anden side af fjorden.

Herregården Glomstrup ligger på adressen Glomstrupvej 38, Hvidbjerg.

I året 1771 havde Glomstrup gods 207 tdr. htk. Bøndergods under sig. Bøndergodset bestod af 33 gårde, som lå op til $\frac{3}{4}$ mil fra Glomstrup. Af de 33 var der kun 6 hovpligtige gårde. Derudover var der 10 husmænd, men hvorvidt de var hovpligtige er ikke oplyst.

Hovedbygningen er opført i 1797 med sten fra egen teglovn. Den enkle længebygning, der er bygget af teglsten, fremstår i dag hvidkalket. Bygningens hovedindgang og facadens midterakse er fremhævet ved en frontispice. Gesimsen er aftrappet, og vinduesåbningerne har fladbuede afslutninger.

Ca. 50 år efter opførelsen blev bygningen forsynet med kamtakke gavle og hjørnepilastre.

Glomstrup ca. år 1800

og i 2007.

Fra en af de mange undersøgelser, som statsmagten i de år lavede omkring herregårdsdrift, ved vi, at Glomstrup i 1771 havde 207 tdr. hartkorn bøndergods under sig. Bøndergodset bestod af 33 gårde, som lå op til $\frac{3}{4}$ mil fra Glomstrup. Af de 33 var kun de 6 hoveripligtige gårde. Derudover var der 10 husmænd, men hvorvidt de var hoveripligtige, oplyses ikke.

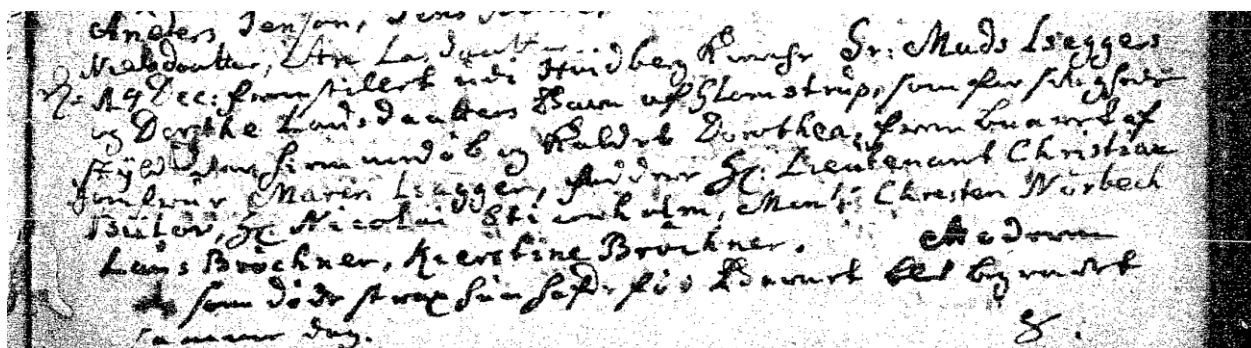
Mads var som skipper tilsyneladende ikke blevet så holden en mand som broderen, for det ser ud til, at han har forrentet det meste af købesummen. Foruden 5000 rdl. som han skyldte i

1. prioritet til captain Ernst Frederick Zytphen, ejeren af Volstrup i Hjerm sogn ved Struer, udstedte han den 15. maj 1756 en obligation i 2. prioritet til den tidligere ejer Peder Espensen. Den lød på 4300 rdl.

Dorthe og Mads Isager fortsatte familieførgælsen på Glomstrup. Parret får 2 døtre, Maren og Marie Isager, som dog må være født i Ringkøbing. I 1756 fik de sønnen Niels Isager, så den første Niels må være død. Året efter døde den ældste søn Laurits Noe Isager.

Den 26. april 1758 fik Mads Isager et nyt lån på 5000 rdl., denne gang af major Poul von Klingenberg, der havde giftet sig med enken på Volstrup, og pengene har formentlig skullet indfri det beløb, Isager havde lånt af afdøde E. F. Zytphen.

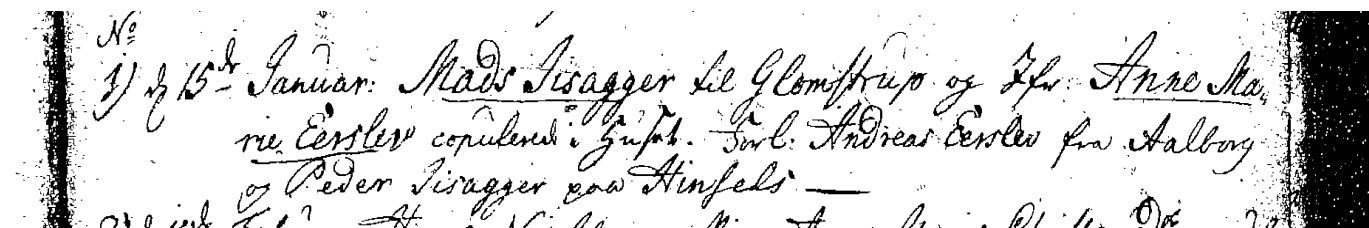
Det år, 1758 var der igen barnefødsel på Glomstrup, en pige, men denne gang klarede moderen Dorthea det ikke. Hun døde i barselssengen kun 41 år gammel. Hun blev begravet den 14. december i Hvidbjerg kirke, samme dag som datteren fik dåben bekræftet, og hun blev selvfølgelig opkaldt efter moderen med navnet Dorthea Isager.

Handwritten church record of Dorthea Isager's baptism. The text is in cursive and mentions the date 14 Dec. 1758, the location Hvidbjerg Kirke, and the names of the parents, Mads Isager and Dorthea Isager. It also mentions the godparents, including Lieutenant Christen Wierbeck and others.

Her er indførelsen af Dorthea Isager dåb, og i de nederste 2 linier er noteret at moderen blev begravet samme dag.

Først i januar 1759 fik Mads Isager bevilling til at sidde i uskiftet bo med de umyndige børn, og han levede som enkemand i tre år, inden han indgik nyt ægteskab. Det var den 15. januar 1762, at han i Nykøbing kirke viet til Anne Marie Erslev fra Nykøbing. Som vidner ved brylluppet var broderen Peder Isager fra Hindsels og Anders Erslev fra Ålborg, formentlig en bror til bruden.

Handwritten church record of Mads Isager and Anne Marie Erslev's wedding. The text is in cursive and mentions the date 15 Jan. 1762, the location Nykøbing Kirke, and the names of the couple and their witnesses, including Peder Isager and Anders Erslev.

Bemærk ved denne indførelse, at efternavnet er stavet Iisagger. En stavemåde der ændrer sig meget helt op til vor tid. Vores slægtninge i USA samt nogle familier i Danmark staver stadig deres efternavn: Iisager.

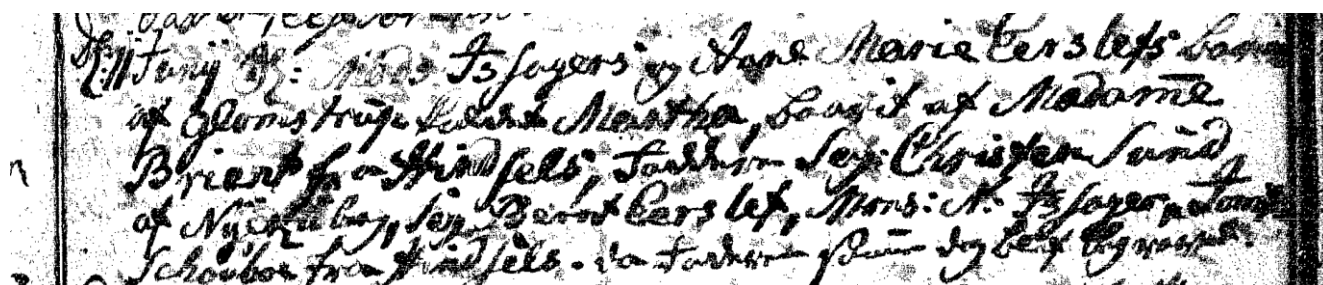
Det ser ud til, at Mads Isager ved giftermålet med Anne Marie Erslev har fået et ben indenfor hos en af de gamle og betydelige handels- og købmandsfamilier i Nykøbing, idet Anne Maries far formentlig var den Niels Nielsen Erslev, der i 1743 nævnes som købmand i Nykøbing. Samme Erslev nævnes 19 år senere, det år brylluppet blev holdt, som en af byens største skatteydere.

Med en ny ung kone i huset, kom der igen gang i børnefødslerne på Glomstrup. Allerede 8 måneder efter brylluppet meldte den første sin ankomst, hun fik navnet Else Berntsdatter. Hun blev fremstillet i kirken den 10. august 1762, efter at være hjemmedøbt ligesom alle Mads Isagers øvrige børn var det. Man kan godt undre sig lidt over navnet, men hun er såmænd blot opkaldt efter sin morbroder Bernt Erslev, der var ungkarl. Han stod fadder til hende, mens mormoderen Madam Erslev bar hende.

Året efter fik de datteren Anna Laurentia, og i december 1764 kom Margrethe Maria. Hun døde dog året efter, så da der i marts 1766 kom endnu en datter, fik hun også navnet Margrethe Maria. I november 1767 kom så sønnen Andreas Nikolaj, oktober 1768 fødtes Appellone Isager, der blev opkaldt efter Mads Isagers søster jomfru Appellone Isager, som boede hos dem på Glomstrup til sin død, 56 år gammel i 1771.

I 1771 blev parrets sidste barn Martha så født. En af fadderne til hende var handelsmanden Christen Sund fra Nykøbing, han var i 1764 blevet gift med Anne Marie Erslevs mor, Ingeborg Hansdatter, der i kirkebogen altid kaldes " Madam Erslev ".

Mads Isager nåede næppe at kende sin yngste datter, for han døde 59 år gammel omtrent samtidig med Marthas fødsel i 1771, og han bliver begravet i Hvidbjerg kirke den 11. juni, samme dag som datteren fik sin dåb bekræftet i kirken.

Her en oversættelse af præstens håndskrevne indførelse:

11. juni. Mads Issagers og Anne Marie Eerslefs barn af Glomstrup kaldet Martha, baaret af Madame Briant fra Hindsels, faddere Sign. Christen Sund af Nykøbing, Sign. Bernt Eerslef, Mons. N. Issager og Jomfru Schouboe fra Hindsels. Faderen samme dag blev begravet.

Titler:

Her skal fortælles, at en Madame er en gift kone af den bedre stand. En Sign. er en herre lidt mere end andre, en Mons. er en titulering af mænd over borger- og bondestanden og en jomfru er en datter af en person udenfor den almindelige borgerstand.

Den 2. november 1772 udstedte enken så en panteforskrivning til de 9 børn, der efter deres fader fik arvelodder på tilsammen 1265 rdl. 51 sk. og børnene fik dermed pant i Glomstrup

hovedgård og gods. Børnene var fra 1. ægteskab: Niels, Maren, Maria og Dorteia. Fra andet ægteskab: Andreas Nikolaj, Else Berntsdatter, Anne Laurentia, Margrethe Maria og Appellone.

Kort efter skiftet med børnene ægtede enken Anne Marie Erslev i Hvidbjerg kirke den 18. december 1772 Niels Christensen Nandrup.

Den 2. nov. 1772 udstedte Mads's enke så en panteforskrivning til de 9 børn, der efter deres far fik arvelodder på tilsammen 1265 rdl. 51 sk. og børnene fik dermed pant i Glomstrup hovedgård og gods.

På en auktion den 22. oktober 1783 blev Niels og Anne Marie højestbydende på "Ager by", som det hedder. Nandrup havde budt 8020 rdl. og for det beløb blev han i 1884 ejer af Agerø, der i hartkorn udgjorde 82 tdr. 5 sk. 3 fdl. 1 alb.

Det var ikke længe, Nandrup kom til at nyde godt af denne værdifulde forøgelse af Glomstrup gods, for han døde i begyndelsen af det følgende år, kun 55 år gammel. På sit yderste havde han ansøgt om bevilling for den længstlevende til at sidde i uskiftet bo, og det fik parret den 11. februar 1785. 10 dage tidligere var Niels Nandrup dog blevet begravet i Hvidbjerg kirke. Fra samme år, 1785, kendes en indberetning til Rentekammeret i København omkring hovedgårde og bøndergods. Heri nævnes Glomstrup med 29 tdr. hartkorn hovedgårdsjord, samt 39 gårde og 31 huse bøndergods, hvis hartkorn dog ikke er oplyst. Om gårdens drift fortælles, at hovedgårdsjorden for det meste blev drevet af hovbønder.

Enken Anna Marie Erslev blev boende på Glomstrup nogle år efter mandens død.

Den 23. juni 1788 solgte Anna Marie Erslev Glomstrup hovedgård og bøndergods, som på det tidspunkt udgjorde 129 tdr. 3 sk. 3 fdk. $\frac{3}{4}$ alb. hartkorn.

Dagen før salget, den 22. juni, havde Anna Marie udstedt skøde til Hagen Jørgensen på Ørndrup på 56 tdr. 0 sk. 1 fdr. $\frac{5}{6}$ alb. Hartkorn bøndergods i Sundby og Rakkeby, foruden Rakkeby Søndermølle, det hele for en pris af 1300 rdl.

Selv flyttede Anna Marie til Søndergård i Redsted sogn, som hørte under Glomstrup gods.

Anna Marie valgte at beholde den, og det var formentlig hende, der opførte det grundmurede stuehus, som ifølge indskriften på et gammelt dørtræ, skulle være opført 1793. Søndergård havde på det tidspunkt omkring $9\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn. Anna Marie døde på Søndergård, men nåede at sætte sig minder der, så sent som 1920 kaldtes en lille toft ved gården, stadig Fruetoft efter hende.

Året efter salget af Glomstrup, den 7. februar 1789 udstedte Hagen Jørgensen til Ørndrup, en obligation på 3500 rdl. til salig Niels Nandrups enke, hendes børn og livsarvinger, nemlig Christen Nandrup 1000 rdl., Andreas Isager 1000 rdl. Else Bernhardine, Anna Laurentia og Appellone Isager hver 500 rdl.

Det var normalt på dette tidspunkt, at piger kun fik det halve af hvad drengene fik i arv.

Ud fra beskrivelsen af, hvem der får en arv efter Mads Nielsen Isager, må vi formode at Marie Margrethe er død. Det har ikke været muligt, at finde hende begravet, men da hun ikke er på listen over modtagere af arv, hvorfor vi må formode, at hun er død inden faderens død.

Appellone Isager bliver gift med Landmåler Michel Michelsen fra Herning, sandsynligvis i Asmild kirke, omkring 1793-1794. Han boede flere steder, bl. a. på Nygaard i Ikast sogn, og parret flytter efter gitemålet til Rind sogn syd for Herning. Her bliver deres eneste barn, Michel Isager Michelsen født den 11. september 1795, men moderen stod ikke fødslen

igennem. Appellone Isager døde den 24. september 1795 og bliver begravet på Rind kirkegård den 29. september.

Andreas Nikolaj Isager finder vi efter salget af Glomstrup, boende hos sin søster, Else Bernhardine, i folketællingen i 1787. Hun er blevet gift med By- og herredsfogeden i Sæby, Christen Brandt Damsgaard. Han var søn af Byfogeden i Viborg, Christian Damsgaard. Andreas er i 1787 ansat som skriver på herredsfogedkontoret i Sæby, og dette vel for at være nærmere hos søsteren, og Andreas bliver sandsynligvis boende der, indtil svogeren Christens død i 1793, kun 36 år gammel

Her er indførelsen i kirkebogen i Sæby af Christens død i 1793.

den 26. Christen Brandt Damsgaard, 36 år	1
af sin hustru Christian Brandt Damsgaard, 17 år	1

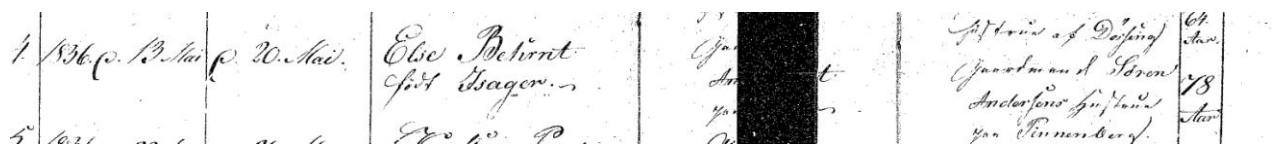
Else Bernhardine Isager og Andreas Nikolaj Isager findes igen i folketællingen i 1801, men nu er de hos Godsejer og Kancelliråd Niels Skov til Randrup gods i Vinkel sogn. Niels Skov var blevet gift med deres søster, Anne Laurentia Isager, efter hans første kones død omkring 1790. De har sammen 2 børn, Mads Isager Skov og Peder Skov. Da Anne Laurentia dør den 27. maj i 1794, har Niels Skov sikkert manglet en barnepige til både de 2 børn, han har med Anne, men også til at passe de 4 børn, han har med sin første kone: Birthe Overvad, og hvad var så nemmere, end at få svigerinden til det arbejde, da hun alligevel var alene. Og så fulgte Andreas Nikolaj efter søsteren en gang til.

Niels Skov og Else Bernhardine bliver gift efter folketællingen i 1801. Begivenheden har heller ikke kunnet findes, igen fordi kirkebøgerne brændte 1813. Oplysningen stammer fra: Bogen om Vinkel sogn.

Her et billede af hovedbygningen på Randrup gods.

Else Bernhardine bliver efter Niels Skov,s død i 1812 gift for tredje gang med gårdmand i Levring sogn, Søren Andersen Skinderholm. Else dør i dette ægteskab den 13. maj 1836. Det har ikke været muligt at finde børn efter hende, på trods af 3 ægteskaber.

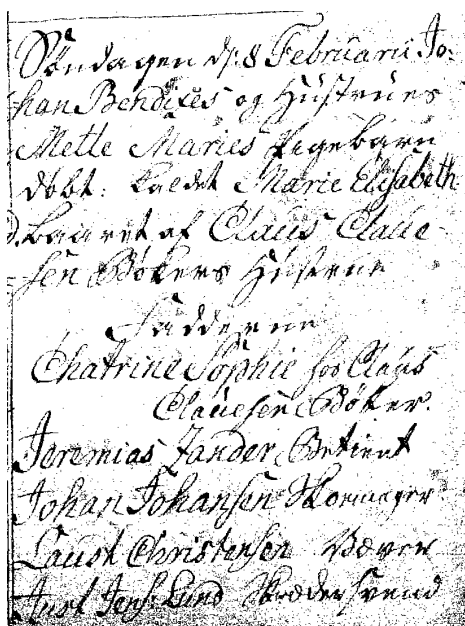
Her er indførelsen af Else Bernhardines død i Levring kirkebog i 1836.

Der er en lang beskrivelse af Godsejer og Kancelliråd Niels Skov og hans efterkommere i bogen om Vinkel sogn.

Folketællingen i 1801 fra Randrup Gods er her oversat til noget læseligt. Vi ser at Andreas Nikolaj Isager har fået navnet Hussager, at Else Bernhardine Isager er tjenestepige og at en Maria Bendix ligeledes er anført som tjenestepige.

Niels Skov	51	Enkemand	Huusbonde	Canclieraad og Propriteur
Johan Bram Skov	14	Ugift	Hans Søn	
Mads Hojer Skov	9	Ugift	Hans Søn	
Peter Skov	7	Ugift	Hans Søn	
Nicoline Skov	13	Ugift	Hans Datter	
Andreas Hussager	30	Ugift	Tienestekarl	Har Opsigt med Gaarden
Rasmus Meiling	34	Ugift	Tienestekarl	Foget?? ved Godset
Christen Laustsen	23	Ugift	Tienestekarl	
Tomas Andersen	70	Ugift	Tienestekarl	
Anders Christensen	19	Ugift	Tienestekarl	
Jacob Andersen	14	Ugift	Tienestekarl	
Else Bernts	36	Enke	Tienestepige	
Maria Bendix	27	Ugift	Tienestepige	
Dorthe Jensdatter	23	Ugift	Tienestepige	
Kirsten Mogensdatter	23	Ugift	Tienestepige	

Marie Elisabeth Bendix ved vi ikke meget om, men hendes dåb findes i kirkebogen for Gråbrødre kirke i 1773.

Det var meget normalt, at give de nyfødte børn et flot navn og nogle faddere, der standsmæssigt rangerede højt i samfundet. Så havde børnene dog fået noget!

Det er også sket ved denne dåb. Her oversættelsen:

Søndagen den 8 Februari Johan Bendixes og hustruns Mette Marie Pigebarn døbt, kaldet Marie Elisabeth. Baaret af Claus Clausen Bødkers hustrue.

Fadderne

Cathrine Sophie hos Claus Clausen Bødker,

Jerimias Zander, Betient

Johan Johansen. Skomager

Laust Christensen, Bager

Just Jens. Lund. Skræder svend

Marie Bendix, hendes døbenavn var Marie Elisabeth Bendix, var født på adressen Skottenborg nr. 7 i Viborg. Hendes far, Johan Bendix Pedersen, døde tidligt, 1780, efter Maries fødsel, kun 58 år gammel, og hendes mor, Mette Marie Augustinusdatter, måtte så sørge for de 2 børn, Peder og Marie, der var i ægteskabet, ved at gøre håndgerning, som der står i folketællingen i 1787. Det har været en hård tid for Mette Marie, og hun bliver da heller ikke gammel, idet hun dør i 1789 kun 48 år gammel.

Hvor Marie Elisabeth har været siden moderens død i 1789, har det ikke været muligt at finde noget om, men hun er på Randrup Gods i 1801, hvor hun er ansat som tjenestepige. Andreas og Marie er så, måske, blevet lidt lune på hinanden.

Han har jo været et godt parti, arven fra hans far var der, så de bliver gift, sandsynligvis i 1801. Kirkebogen for Vinkel sogn brændte sammen med præstegården i 1813, så vi kan ikke finde datoen på vielsen. Dog ved vi, at den første af deres børn, Christen, må være døbt i Rind eller Vinkel kirke i 1802. Hans fødested finder vi i folketællingen i 1845, hvor det anføres, at han er født i Rind sogn.

Rindsholm Mølle

Efter gitemålet køber Andreas Isager Skaber mølle, i dag hedder den Rindsholm mølle, og driver den til 1805, hvor han sælger den for i stedet at købe gården Bøgildgård ved Kjellerup.

Skødet fra købet af Bøgildgård er fundet på Landsarkivet i Viborg af Alis Iisager i Vejle, som har tilsendt mig det.

Skøde Bøgildgaard 1805.

Jeg underskrevet Ulrich Andersen af Bøgildgaard tilstår og herved vitterliggør at have afhændet ligesom jeg hermed sælger Skøder og endelig afhænder til hr. Andreas Iisager den meldte Bøgildgaard. Men ejede gård samme sted, der nu står for hartkorn 2 tdr. og skovskyld, men forhold for Ager og Eng Hartkorn 2 Tdr. 6 Skæpper og Skovskyld. Alt ifølge Købekontrakt af 29.dec foregående år for den akkommoderede Købesum 1600 Rigsdaler. Og da nu bemeldte Hr. Iisager så har betalt med den forbemeldte købesum 1600 Rdl. Så tilskriver jeg hermed fra mig og mine arvinger alt for bemeldte gaard. Af hvis Hartkorn jeg har forbeholdt mig de 6 Skæpper, som nu er fraskilt fra den øvrige ejendom, men skal tilhøre Hr. Iisager og hans Arvinger med al sin Herligheder og Rettigheder. Intet i noget undtagen alt således som hos følgende kontrakt og som jeg selv efterskøder af 24. juni 1805.

Andreas Nikolaj Isager sælger Bøgildgård i 1830 til Staten, der opretter en form for opdragelsesanstalt på gården. Ideen var at genopdrage unge drenge, der er kommet ud på et skråplan, efter en helt ny metode, der hedder: Du dur til noget. Institutionen eksisterer den dag i dag, og hedder nu Oustruplund.

Iflg. folketællingen i 1845 ernærer parret sig ved spinning

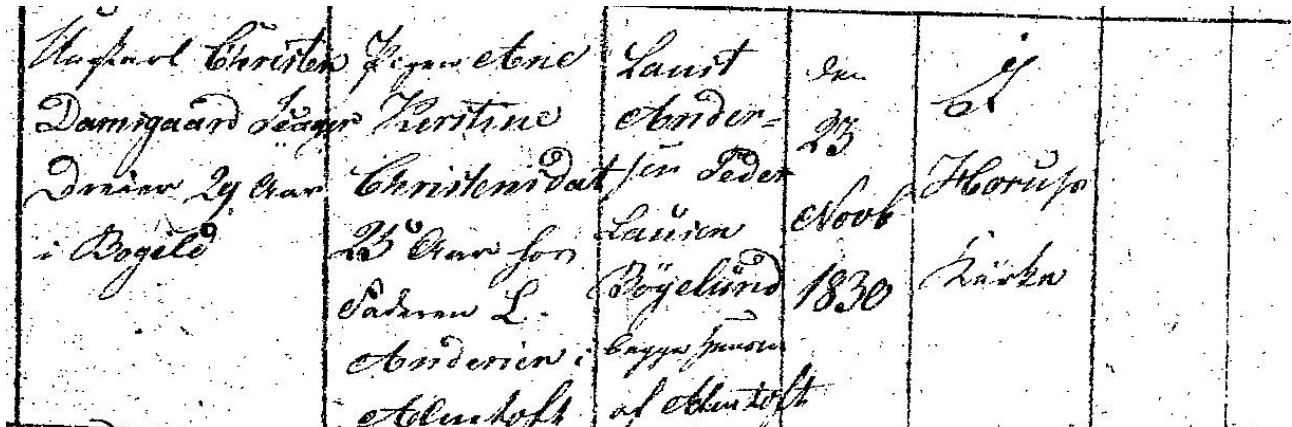
Ifølge kirkebogen for Thorning dør Andreas Nikolaj Isager af alderdom.

Marie Elisabeth Bendix og Andreas Nikolaj Isager fik 6 børn sammen:

-1- Christen Damsgaard Isager. Sandsynligvis opkaldt efter fasteren Else Bernhardine,s første mand, Christen Damsgaard.

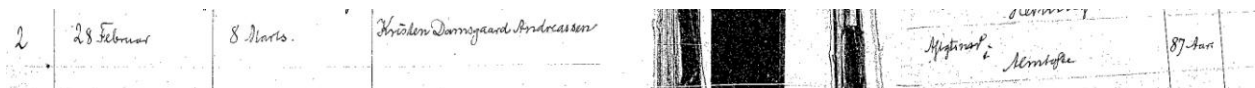
Som skrevet længere tilbage i artiklen, har det ikke været muligt finde Christens dåb i kirkebøgerne, men i folketællingen i 1845 kan vi læse, at han er født i Rind sogn.

Herunder er hans bryllup med Ane Kirstine Christensdatter i 1830.

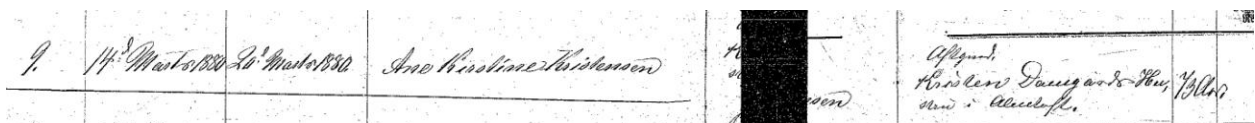

Parret bosætter sig i Almtoft og får 2 døtre, Marie Elisabeth og Christine. Christen Damsgaard Isagers erhverv er rokdrejer og husmand.

Herunder Christens død i 1891

Og her er Christens hustru: Ane Kirstine Kristensens død i 1880

Parret når lige netop ikke at holde guldbryllup, da Ane dør i marts måned, hvor guldbrylluppet ville have været den 23. november 1880.

-2- Mads Andreasen Isager. Sandsynligvis opkaldt efter sin farfar Mads Nielsen Isager.

Herunder er Mads,s dåb i Thorning kirke.

uden af yorre sendeskræft. —
den 28de juli 1819. Hr. Andreas Isagger og kone Marie Elisabeth Bendix i Bøgild
et barn til daaben, nemlig: Mads Isagger, født den 28de juli, baaren
af Madame Damsgaard fra Randrup, Madame Møller fra Asmild-Kloster
hos sig; faddere var: Hr. Sommer til Kiersholm, Hr. Jørgen Røjen
til Aunsberg og Hr. Christen Røjen i Knudstrup kro.

Hmd. Hr. Andreas Isagger og kone Marie Elisabeth Bendix i Bøgild et barn til daaben, nemlig Mads Isagger, født den 28de juli, baaren af Madame Damsgaard fra Randrup, Madame Møller fra Asmild Kloster stod hos, faddere var Hr. Sommer til Kiersholm, Fru ????? Ane Klingbye til Aunsberg og Hr. Christen Røjen i Knudstrup kro.

Mads bliver konfirmeret i Thorning kirke den 22 april 1819. Og lige netop ikke af digterpræsten Sten Stensen Blicher, som først bliver ansat i Thorning sogn den 20. oktober 1819. Hans opførsel og kundskaber bliver ved konfirmationen betegnet som god.

Mads Andreasen Isager bliver gift 2 gange. Første gang med Mette Cathrine Andersdatter den 29. september 1830 og forloverne ved vielsen var sognefoged Mads Jensen og husmand Anders Laursen. Begge af Vinderslev. Der kommer i ægteskabet 3 børn, Bodil Marie, Anne Marie og Andreas.

Bodil Marie har fået navnene fra hendes mormor, der hed Bodil Hansdatter og hendes oldemor Anne Marie Erslev.

Anne Marie fik navnene efter hendes oldemor Anne Marie Erslev, og Andreas efter hans farfar Andreas Nikolaj Isager. I øvrigt bliver Andreas senere gift med Eva Marie Bertel, som var en direkte efterkommer fra kartoffeltyskerne. Hendes forældre var Johannes Bertel og Anne Margrethe Bräuner fra Frederiks.

Gift anden gang med Ane Kirstine Pedersdatter af Pederstrup. Forlovere ved brylluppet var gaardejer Peder Jacobsen af Lysdal og gaardejer Mads Hansen af Pederstrup. Der kommer i dette ægteskab 6 børn:

- Mette Cathrine Isager
 - Anne Sophie Isager
 - Anders Peder Isager, ham vender vi tilbage til senere
 - Lars Frederik Stylsvig Isager
 - Niels Jacob Isager
- og Mette Cathrine Isager

Mads Andreasen Isager ernærer sig som husmand og tømmermand. Han dør den 30 marts 1892. Dødsårsagen er ikke noteret. Men mon ikke det er alderen der er årsagen, han når at blive 87 år.

-3- Else Bernhardine Isager. Sandsynligvis opkaldt efter sin faster Else Bernhardine.

1808
 den 14de April
 jeg og min hustru, Marie Elisabeth Brenden
 og min søn, Niels Bernhardine Isager, navnlig: Else Bernhardine
 18de Februar, Leanne af Madame Damsgaard fra Randrup, 18^{de}
 til Niels Schou, fra Randrup og fra Sanktmaalen Michael
 fra

Hun bliver konfirmeret af Digterpræsten Steen Steensen Blicher i Thorning kirke den 14. april 1822

I FT 1834 er Else Bernhardine Isager ansat som tjenestepige hos Adjunct ved Den Lærde Skole i Viborg Jacob Frederich Reis. Hun er på dette tidspunkt ugift.

I afgangslisten for Viborg Sortebrødre sogn i 1834 er det noteret, at Else Bernhardine Isager er afgaaet til Aarhus. Her dør hun den 20. juli 1838 på amtssygehuset.

-4- Nikoline Schou Isager. Schou-navnet har hun sandsynligvis fået efter fasteren Elses Bernhardines anden mand, Niels Schou.

Anno 1808.
 den 24de Januari jeg og min hustru, Marie Elisabeth Brenden
 og min søn, Niels Bernhardine Isager, navnlig: Nicoline Schou, fød
 den 8de December af min hustru af Søren Gammelgaard fra Randrup, 18^{de}
 fød fra, Søren Gammelgaard, fra Sanktmaalen Michael
 og fra Sanktmaalen Michael

Også Nicoline bliver konfirmeret af Digterpræsten Sten Steensen Blicher i Thorning kirke den 14 april 1822, i lighed med søsteren Else Bernhardine.

I folketællingen i 1834 er Nicoline Schou Isager opført som tjenestetyende hos Snedkermester Frederik Christian Preutzler i Lille Sct. Hansgade i Viborg, hvor også hendes broder Niels Schou Isager er ansat som læredreng.

I folketællingen i 1840 finder vi Nicoline som tjenestepige hos Gaardmand Lars Frederiks Stylsvig på gården Donsborg i Sjørlev. Her er hun tjenestepige, til hun bliver gift med ejeren Lars Frederik Stylsvig, efter at han er blevet enkemand i 1852.

Her afskrift fra CD,en: Glimt af Almtøfts historie, udarbejdet af Anne og Viggo Thomsen i 2006.

Lars Frederik Stylsvig blev født i 1788 i Sønderby sogn på Fyn, hvor hans far var forvalter på Godset Frederiksgave. Faderen hed Christen Stylsvig (Han kom fra Finland) og moderen hed Gertrud Wiersløw. Lars Stylsvig var retsvidne ved Lysgård Herredsret og boede på Donsborg i Sjørlev sogn. Han var gift to gange. Hans første hustru var Inger Kristine Poulsen, der var født 1768 i Seest i Ribe Amt, og i dette ægteskab blev sønnen Christian Jeppesen Stylsvig født. Inger Kristine døde i 1852, og i 1853 giftede Lars Stylsvig sig med Nicoline Skov Isager.

Hun var født i 1807 i Bøgildgaard i Thorning sogn og var datter af Andreas Nicolaj Isager og Marie Elisabeth Bender.

Stylsvig var i en årrække retsvidne, og hans underskrift ses utallige steder i herredets protokoller. Lars Frederik Stylsvig og hustru, Nicoline Isager til Donsborg i Sjørslev sogn, oprettede den 4/11 1853 et testamente, der gav den længstlevende fuld råderet over deres fælles bo. Testamentet blev først tinglyst 31/3 1871 (indført i bog nr. 32 side 74)

Lars Stylsvig døde i 1869 og en afskrift af testamentet blev tinglyst som adkomst for Nicoline Isager til matrikel nr. 14a og en andel af matrikel nr. 18 af Almtoft, vurderet til 740 Rdl.

Tinglyst 12/5 1871.

Nicoline Isager solgte et par parceller fra 14a. En af dem til Snedker Frederik Hermann, men her opstod der problemer, for den 21/5 1880 kom Fogeden til Snedker Frederik Hermanns bopæl for at foretage udlæg for en gæld på 190,62 kr. Hermann var ikke hjemme, men hans hustru Margrethe Hermann fortalte at hendes mand selv havde bygget det hus de boede i, medens der på grunden kun var en købekontrakt for 200 kr. af hvilke kun de 40 kr. var betalt. Fogeden gjorde herefter udlæg i huset og retten til skøde på grunden, men Margrethe Hermann udtog, iflg. loven, seng, sengeklæder, gangklæder, indbo og kakkelovn fra udlæget.

Frederik Hermann blev gift i 1874 i Vinderslev med Ane Margrethe Nielsen, der var født i Thorning i 1853 og var datter af Gdm. Niels Andersen og Ane Cathrine Christensdatter. Der står i kirkebogen at Frederik Hermann skulle være født i Frederiks, men vi har ikke kunnet finde hans fødsel i Frederiks kirkebog. Der er lidt forvirring omkring hans navn, for det er til tider stavet Hørmann i stedet for Hermann. Ane Margrethe og Frederik Hermann fik en datter, Ane Cathrine Hermann, der blev født i Levring i 1874. I 1876 fik de sønnen Anders Marius Hermann, og han blev født i Thorning. Sønnen Niels Gotfred Hermann blev født i Almtoft i 1879.

I 1881 skete der noget meget mærkeligt. Der er da indført en forpagtningskontrakt i Herredets Skøde- og panteprotokol, hvor Karetmager Ole Sørensen forpagtede 14a til Peder Christensen i Hørup. Det omfattede hele gården med undtagelse af et lille firkantet jordstykke ved Viborg-Silkeborg vejen. Bygningerne indgik i forpagtningen, med undtagelse af værkstedet, som lå på det omtalte jordstykke. Ejeren skulle inden 15/5 1881 have opført 9½ alen bygning til udhuset. Forpagteren var bekendt med, og skulle respektere beboelseskontrakten med Nicoline Stylsvig. Forpagtningsafgiften var 160 kr. om året. Skrevet 22/4 1881 og tinglyst 29/4 1881.

Der er imidlertid ikke tinglyst noget skøde til Ole Sørensen, så det må have gået til på den måde, at han havde købt matrikel 14a af Nicoline Isager, men at handlen aldrig blev fuldført og der ikke blev skrevet eller tinglyst et skøde. Fakta er i hvert fald, at Nicoline Isager udstykkede en parcel fra matrikel 14a. Den blev sat under matrikel nr. 14k af hartkorn ½ alb. og solgt til Karetmager Ole Ove Sørensen, som allerede havde overtaget og bebygget grunden. Det bemærkes, at ejeren af 14k havde ret til at benytte brønden på matrikel 14a. Prisen var 300 kr. Tinglyst 7/7 1882.

Matrikel 14a solgte hun i stedet til Peder Christensen, som nu i stedet for at være forpagter blev ejer af ejendommen. Matrikel 14a stod, efter frasalgs af matrikel 14k, for hartkorn af 2 fdk. 2¼ alb. og købesummen var 4.000 kr. Nicoline skulle, som en del af købesummen, have lov til at blive boende i den lejlighed hun nu beboede, nemlig 3 fag i stuehusets østre ende med dertil hørende loftsrum, samt et tørverum i udhusets 3. og 4. fag. Hun skulle have fri adgang til stedets brønd og vaskerum med grubekedel, samt hver dag året rundt have leveret 1 potte nymalket mælk. (Nicoline Isager døde i 1891)

Tinglyst 30/6 1882.

Nu gik der rigtig fart i handlen: Gårdmand Anders Jensen Sjørlev af Frausing solgte på vegne af Peder Christensen matrikel nr. 14a af hartkorn 2 fdk. 1 $\frac{3}{4}$ alb. samt andel af matrikel 18 til Particulier Jens Møller og Bager Kaysen fra Kjellerup i forening. Pris 3.900 kr. Køberne overtog den på ejendommen hvilende forpligtelse til Nicoline Stylsvig, og overtog gæld på 2.200 kr. til hende, samt 250 kr. Jens Christian Nielsen i Hørup og 800 kr. til Anders Jensen. Købekontrakten blev skrevet i Kjellerup den 20/10 1883.

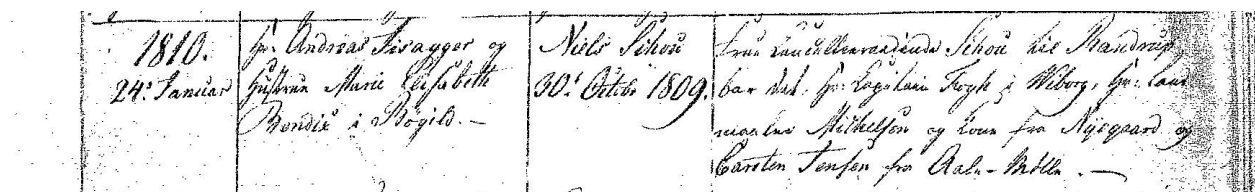
Her huset der ligger på
Matrikel nr. 14 a i
Almtoft i 2006.

Matriklen er tidligere ejet
af Nicoline Isager.

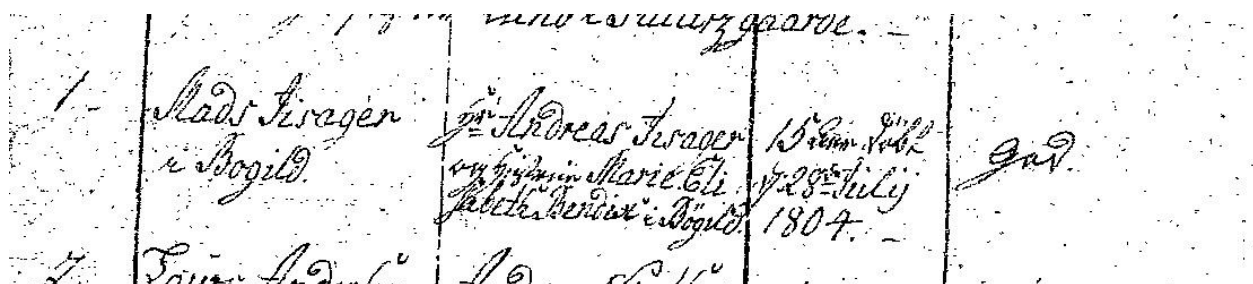
Adressen er i dag:
Ahornvej nr. 4

Som skrevet ovenfor døde Nicoline den 17. august 1891 i Almtoft og bliver begravet på Hørup kirkegård den 22. august 1891.

-5- Niels Schou Isager, fornavnet kunne være efter farfaderen Niels Eskildsen Isager, og mellemnavnet efter fasteren Elses anden mand, Niels Schou.

I kirkebogen for Thorning sogn 1810 står der : Fru Kanceliraadinde Schou af Randrup bar barnet, Fru Kaptain Fogh af Viborg, Hr. Landmåler Michellsen af Nyegaard og Carsten Jensen af Aale mølle.

Bliver konfirmeret af Præsten og Digteren Steen Steensen Blicher. Datoen for konfirmationen er ikke nævnt i kirkebogen.

Får ved konfirmationen karakteren over kundskab og opførsel: God.

Bliver vaccineret i 1818 af Bagger.

I FT 1834 findes Niels Schou Isager i Viborg, hvor han er i lære som snedker hos Frederik Christian Preutzler i Lille Sct. Hansgade.

Var snedkermester i Skive til 1851, og derefter Snedkermester og Møbelhandler på adressen Kannikegade 12 i Aarhus til 1898, hvor han også døde.

Han blev meget brugt som bedømmer af snedkerlærlinges svendestykker over det meste af Jylland.

-6- Anna Marie Isager, opkaldt efter Farmoderen.

Vi kender ikke årsagen til, at Anna Marie Isager bliver adopteret bort til Mikkelt Dalsgaard, boende i gården Dalsgaard i Hørup sogn.

Det kan være et venskab imellem familierne, der gør, at Andreas Isager og Marie Bendix giver deres yngste datter i pleje til det barnløse ægtepar Mikkelt Dalsgaard og Else Krogsgaard

Hun bliver i FT 1834, 1840, 1845 og 1850 beskrevet som plejedatter.

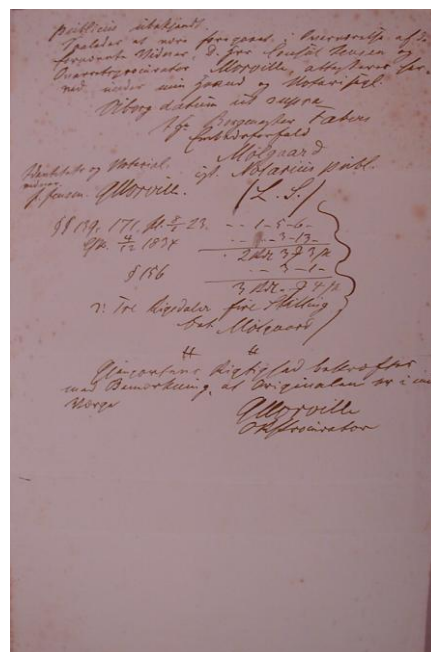
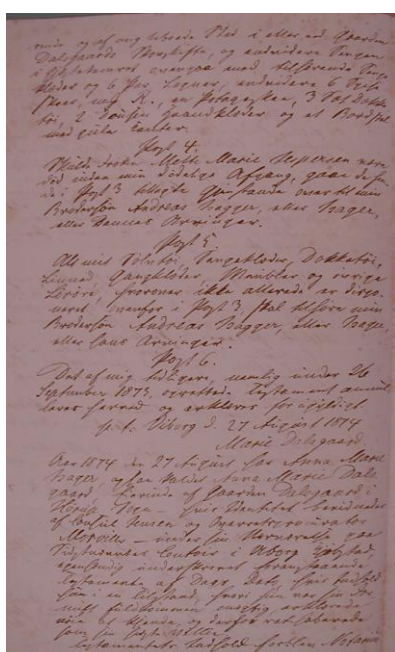
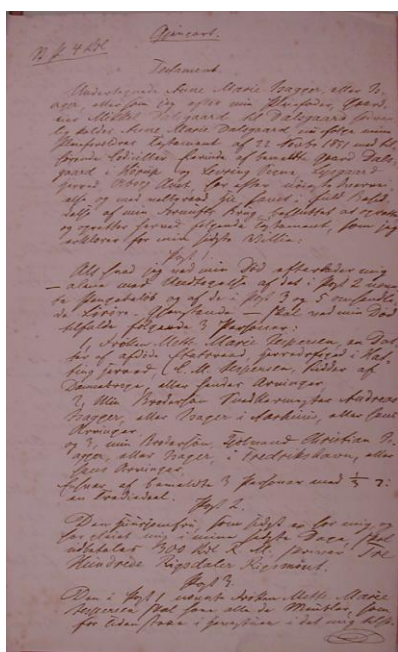
Ved konfirmationen, som iøvrigt sker i Levring kirke, nævnes Anne Marie med efternavnet Dalsgaard, altså må adoptionen være sket før 1827.

Hun dør som ugift og har ved indførelsen af datoen for begravelsen i kirkebogen for Hørup sogn i 1886, fået efternavnet Dalsgård. Dette kunne bekræfte adoptionen? Det nævnes også, at hun er ejerinde af Hørup Kirketrends?, boende i Dalsgaard.

Hun opretter iøvrigt et testamente, hvori hun fordeler de værdier hun har, til 2 slægtninge og 1 veninde.

Testamentet ligger på Landsarkivet i Viborg under privatarkiver.

Testamentet er afbildet herunder.

Vedrørende kirketrends eller kirketiende:

For at læseren kan få forståelse for, hvad kirketiende (Kirketrends) er, har jeg valgt at kopiere de følgende 6 sider fra Hørup Kirkesogns jubilæumsskrift i 1974. Deri er der en fin fremstilling af hvad ordet dækker. Ligeledes er Anne Marie (Isager) Dalsgaards navn nævnt flere steder.

Da det er kopiering der er foretaget, er skriftstørrelsen ikke den samme som denne artikel er skrevet i

Kirkens ejerforhold og økonomi

Fra Knud den Helliges tid (1080-86) til begyndelsen af vort århundrede var det her til lands skik at betale tiende. Det vil sige, alle

jordejere havde pligt til at betale en tiendedel af alle deres afgrøder og produkter: korn, kvæg og »smaa Redsel« (fjerkræ, ost, flæsk, humle o.s.v.) Tiendeafgiften blev delt i tre lige store dele: til kongen, til kirken og til præsten.

Oprindelig var tienden virkelig en tiendedel af samtlige produkter, men fra Kristian den Femtes tid (1670-1699) begyndte man at betale tiende efter hartkorn. Betegnelsen hartkorn = »hårdt korn« (rug og byg) var et mål for den mængde korn, en fæstebonde kunne betale til sin herremand, og hver enkelt fæstegård var vurderet til så og så mange tønder hartkorn.

Da man besluttede at indføre denne målestok for skattebetaling, blev det nødvendigt med en opmåling, vurdering og matrikulering af al Danmarks jord. En sådan fandt sted i 1680-erne og kaldtes Kristian den Femtes matrikel. Hermed havde man fået et mere retfærdigt beskatningsgrundlag end tidligere.

Så kom i 1810 en forordning, som gjorde det muligt at ændre den gamle tiendeafgift, som endnu betaltes i alle mulige slags naturalier, til en fast kornafgift, som eventuelt skulle kunne betales i penge. Størrelsen af denne nye form for skat blev ikke fastsat ved lov, men regeringen opfordrede tiendeejere og tiendeydere at træffe frivillige ordninger.

Fra den tid er vi vel orienteret om forholdene i Hørup sogn, idet der i Hørup kirkes protokol fra 1862 findes udskrifter af herredets tiende-kommissions-protokol helt tilbage til 1811. I november 1810 havde nogle beboere i Hørup sogn taget initiativ til at få en overenskomst i stand med tiendejerne med følgende brev:

»Højvelbaarne

Hr. Justitiarius Jespersen!
const. Stiftamtmand i Viborg.

Endskjønt det endnu ikke er os bekjendt, at Tiende-kommissærer ere beskikkede, saa føle undertegnede Beboere i Hørup Sogn, Lysgaard Herred, dog højlig Trængsel til efter Forordningen af 8de Januar 1810 at faae deres Korntiende forandret til bestemt afgift.

Da nu Mortensdag snart er forhaanden, saa tør vi ej længere udsætte Begjæring om Tiendens Bestemmelse; man anmode Deres Højvelbaarenhed om den fornødne Foranstaltning i den Anledning, saaledes at Kommissionen kunde blive holdt og Tienden blive bestemt inden anstundende St. Hansdag.

Tiendeejerne ere:

Randers Hospital for Kongetienden

Mikkel Dalsgaard for Kirketienden, og

Præsten Svejstrup i Levring for Præstetienden.

Hørup Sogn i Lysgaard den 8 Nov. 1810.«

Derefter følger underskrivernes navne:

Af Almtoft by: 13 navne, af Dalsgaard by: 4 navne (heriblandt herredsfoged Holstein, som antagelig har været initiativtageren i sagen), af Kjellerup by: 19 navne og af Hørup by: 7 navne.

Dette brev førte til, at tiendekommissionen for »Fjends, Lysgaard og Salling Herreder« indbød Hørup sogns jordejere til et møde, der skulle afholdes hos »Kirketiendens Eier Hr. M. Dalsgaard til Dalsgaard«. At M. Dalsgaard ejede kirketienden betød, at han havde ret til at modtage hele sognets kirketiende. Til gengæld var han forpligtet til at holde kirken og kirkegården ved lige.

Det indvarslede møde begyndte den 25. april 1811 kl. 7 om morgenen. Sognepræst Sveistrup i Levring havde sendt afbud, idet han den »25de Januar d.A. er entlediget som Sognepræst for Levring og Hørup Menigheder«. I stedet repræsenterede provst Worsøe fra Hinge præstetienden.

Foruden tiendekommissionen og tiendeejerne var mødt 56 gårdmænd og husmænd, »alle Selvejere«, samt 3 fæstegårdmænd og 1 fæstehusmand. Disse 60 personer repræsenterede følgende mængde hartkorn: »Tilsammen 104 Tdr 5 Skp 3 F $\frac{311}{480}$ Alb«, hvilket var så godt som al jorden i Hørup sogn. (1 tønne = 8 skæpper, 1 skæppe = 4 fjerdingkar, 1 fjerdingkar = 3 album). I protokollen er hver enkelt jordejer opført med navn, stilling og hartkorn.

Om mødets forløb fortæller protokollen:

»Kommissionen begyndte da nu den befalede Mægling imellem Parterne, dels med at handle om Kjøb forsaavidt Kirketienden angaar, dels om Akkord i Henseende til alle 3 Tiendeparter. Efterat man nu ved at tale imellem Ejerne og Yderne, saavel af hver enkelt By som hver enkelt mand især og ved at opgjøre omtrent lige Regninger imellem dem om Tiendernes Værd med videre, til mindelig Forening sigtende, havde tilbragt Dagen indtil sildig Aften kl. 9, og Parterne mere og mere efterhaanden nærmede sig hinanden, blev Forretningen for i Dag hævet.«

Mødet fortsatte den følgende dag og endte med, at der »blev da imellem Parterne sluttet og indgaaet følgende Forening«, som det vil føre for vidt at referere her, da den fylder ca. 12 tætskrevne foliosider

i protokollen. Men kort fortalt blev resultatet af forhandlingerne, at hver enkelt jordejer i sognet forpligter sig til for hver tiendepart (konge-, kirke- og præstetiende) at betale en afgift, der ligger omkring »2 Skp Rug, 2 Skp Byg, 3 Skp Havre pr. Tdr Hartkorn«, lidt mere eller lidt mindre alt efter jordens ydeevne. Dette gjaldt korntienden. For den gamle kvægtiende skal enhver i fremtiden betale et halvt fjerdingkar havre pr. tønne hartkorn.

Disse afgifter kan betales i penge, omregnet efter gennemsnittet af de sidste 10 års kapiteltakster, d.v.s. den kornpris pr. tønne, som hvert år meddeles fra stiftsøvrigheden. Eksempelvis kan nævnes, at kapiteltaksten for 1870 var:

Rug: 6 Rdl 1 q 0 sk

Byg: 5 Rdl 2 q 6 sk

Havre: 3 Rdl 4 q 9 sk

(1 Rdl (rigsdaler) = 6 q (marq), 1 q = 16 sk (skilling). Fra 1875 var 1 Rdl = 2 kr.)

Mange jordejere var dog betænkelige ved at skulle udrede afgifterne i rede penge, da kontanter var noget højst usikkert i de dage. De, der ønskede det, fik derfor lov til »at betale Kirke- og Præstetiende med Korn i Skeppen efter Bestemmelsen for bestandig«.

Kun i et enkelt tilfælde kunne man ikke komme til rette ved »mindelig Forening«. Det drejede sig om husmand Rasmus Nielsen Astrup fra Dalsgaard. Han havde noget umatrikuleret jord, som han ikke mente, han skulle betale tiende af. Det endte med, at kommissionen måtte fastsætte afgiften ved kendelse, og husmanden måtte betale omkostningerne herved.

Dermed havde de Hørupboere fået ordnet deres tiendeafgift på tilfredsstillende måde. Det var et prisværdigt initiativ. Mange steder hengik der 40-50 år, inden lignende ordninger kom i stand.

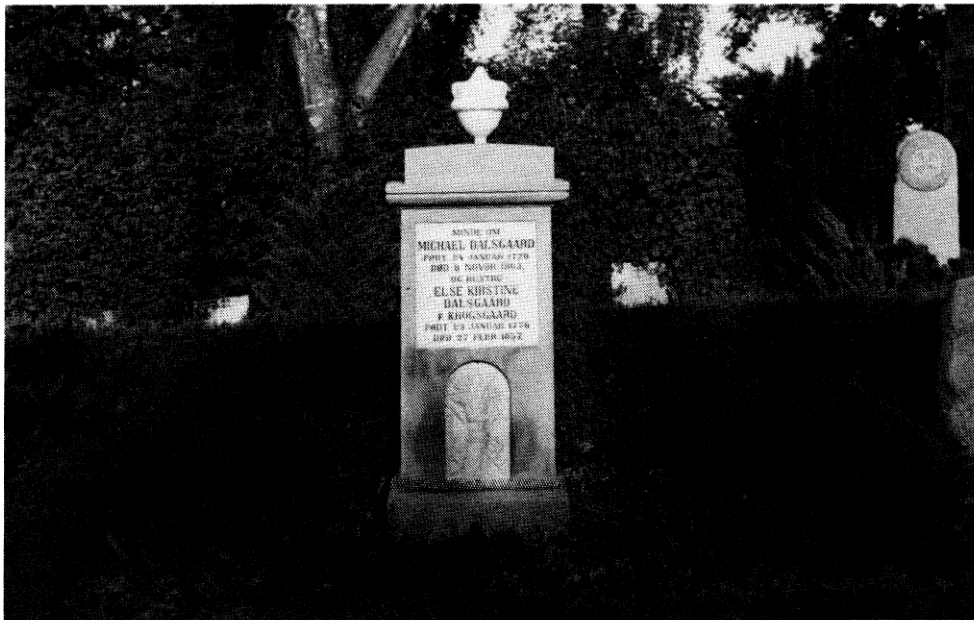
I øvrigt skete der det interessante ved mødet i 1811, at enkelte jordejere i sognet købte deres kirketiende. Det vil sige, at de mod at betale et bestemt engangsbeløb, 100 Rdl pr. tønne hartkorn, blev fri for at betale kirketiende i al fremtid. Dette gjaldt hr. Morell i Hørup mølle og herredsfoged Holstein i Dalsgaard. Disse mænd blev nu medejere af kirken, og hver af dem blev berettiget til at delage »i alle deraf flydende Rettigheder og Byrder udi Proportion af sit Hartkorn til hele Sognets Hartkorn«.

Mikkel Dalsgaard og hans hustru Else Kirstine Dalsgaard født Krogs-
gaard ejede dog stadig den største del af kirketienden. Dette ægtepar,

hvis gravsted ses ved kirkens nordvestre hjørne, knyttede for al fremtid deres navne uløseligt til Hørup kirke, idet de den 22. november 1851 oprettede følgende testamente:

»Til Hørup Kirke give vi 400 Rdl skriver fire Hundrede Rigsdaler Sølv af hvis Rente vores Gravsted paa Kirkegaarden vedligeholdes til evige Tider. Af disse 400 Rdl anvendes den aarlige Rente af de 200 Rdl til den aarlige Reparation og forsaavidt dette ikke behøves til Kirkens indvendige Forskjønnelse, og Renten af de andre 200 Rdl oplægges og gjøres frugtbringende til et Fond, hvoraf Hovedreparationer udredes. Kapitalen 400 Rdl indsættes blandt Stiftets offentlige Midler til Bestyrelse af Stiftøvrigheden, der udbetaler den aarlige Rente af de 200 Rdl til de aarlige Reparationer og Kirkens Forskjønnelse, til Kirkens Eier eller Værge, der herfor aflægger aarligt Regnskab, hvoraf en bekræftet Gjenpart afgives til Provsten ved det aarlige Syn, hvilket sidste selvfølgelig ogsaa omfatter vort Gravsted. Til Hovedreparation, naar denne efter Synet er fornøden, udbetales det Fornødne af det opsamlede Fond til Kirkens Eier eller Værge, hvorfor selvfølgelig aflægges Regnskab.

Monumentet til vor Begravelse besørges af vor Pleiedatter opsat og Inskriptionen dertil udført.«

Ifølge fortegnelsen fra 1863 ejedes Hørup kirketiende af følgende personer:

Almtoft: matr. nr.	3a,	Chr. Pedersen Sahl
—	3b,	Hans Pallesen
—	3c,	Peter Johnsen
Hørup:	9,	Johannes Johnsen
—	10,	Søren Braad
Dalsgaard:	1,	Etatsråd Holm
—	2, 4, 9 og 7, 8,	M. Dalsgaard
Kjellerup:	6,	Clemmensen
—	7,	Peder Christiansen
—	8a,	Mikkel Rasmussen
—	8b,	Mads Væver
—	9,	Christen Jensen
—	9b,	Bager Rasmussen
—	10,	Jens Sørensen
—	11,	Knud Bang
—	12,	Niels Rask
—	17a,	Niels Søndergaard
—	17b,	Frederik Hansen
—	17c,	Anders Søndergaard
—	17d,	Jens Søndergaard
—	19,	Jens Bechgaard
—	20a,	Jens Møller
—	20b,	Kjøbm. Bang
—	23,	Hans Pallesen
—	24,	Jens Sørensens Huus
—	25,	Knud Bang
—	26,	Anders Lang
—	27,	Anders Nørgaard
—	28,	Mogens Lauritzen
—	29,	Niels Rask
—	30,	Peder Pedersen Salling
—	31,	Bertel Iversen

Af denne fortegnelse fremgår, at dele af sognets jordejere havde købt deres kirketiende i årene efter 1811. I embedsprotokollen fra 1878 oplyser pastor Kold, at »De to Trediedele af Kirketienden eies af Marie Dalsgaard, Resten af nogle blandt Beboerne«.

Her er mindestenen over Mikael Dalsgaard og Else Kirstine Dalsgaard fotograferet i 2008. På forespørgsel hos kirkegaardskontoret, hvor Anne Marie Isager/Dalsgaard ligger begravet, kunne man ikke give nogen placering af gravstedet, men mente at hun var begravet ved siden af plejeforældrene. Dette er sandsynligt ifølge kirkebogen.

Og så tilbage til Anders Peder Isager og hans hustru Andrea Kirstine Pedersen.

Anders Peder Isager bliver født den 29. april 1853 og døbt i Vinderslev kirke den 12 juni 1853. Fadderne ved dåben var Gårdmand Christen Damsgårds datter af Almtoft, Gårdmand Jens Bodders kone, Gårdmand Christen Olesen, Hans Jensen og Fr. Frederiksen, alle af Pederstrup.

Vaxineret af Lawetz den 10. september 1855

Konfirmeret i Vinderslev kirke den 04. april 1867

Han dør i Vinderslev den 18. juni 1944 og bliver begravet i Vinderslev kirke den 23. juni 1944.

Han ernærede sig som husmand hele livet igennem, og boede ligeledes i Vinderslev sogn hele sit liv.

Andrea Kirstine Petersen bliver født den 14. juli 1861 i Vinderslev sogn som datter af Peter Christensen Woer og Albertine Phillippa Løkkegaard.

Dåben skete den 24. november 1861 i Vinderslev kirke og fadderne var følgende: Mikkel Christensens kone af Sejling der bar barnet, Jens Lauritsen, Thomas Lauritsen, Mads Mikkelsen og Peter Stenholt, alle af Mausing.

Vaxineret den 07. juli 1863 af Berg

Konfirmeret i Vinderslev kirke den 03. oktober 1875 med karakteren MG for både opførsel og kundskaber.

Hun dør i Vinderslev den 22. november 1932 og bliver begravet i Vinderslev den 29. november 1932.

Parret bliver gift den 27. juni 1883 i Vinderslev kirke, sikkert fordi sønnen Peder Christian Isager var på vej, han fødes den 17. januar 1884. Mere om ham senere.

Parret har også datteren Maren Kirstine Isager inden brylluppet, hun dør af difteritis på sygehuset i Silkeborg den 22. august 1891 og bliver begravet på kirkegården i Vinderslev den 27. august 1891.

Derudover får parret yderligere 10 børn.

Alle børnene er listet op her:

Maren Kirstine Isager, født 1881, død 1891

Peter Christian Isager, født 1884, død 1936

Mads Andreasen Isager, født 1885, død 1938

Ane Marie Isager, født 1887, død 1901

Albertine Isager, født 1889, død 1980

Maren Kirstine Isager, født 1892, død 1982

Ane Kirstine Isager, født 1894, død ??

Jens Christian Isager, født 1897, død 1984

Kristen Isager, født 1899, død 1901

Thorvald Nicolaj Isager, født 1900, død 1977

Ane Marie Kirstine Isager, født 1902, død 1999

Christen Isager, født 1907, død 1974.

Vi ved ikke meget om Andrea og Andres Peter Isager, udover det som der er fundet i kirkebøgerne.

Så vil jeg vende blikket mod Peter Christian Isager. Jeg kan ikke huske ham, da han døde 5 år før min fødsel, men der er efterladt en del papirer fra hans ungdom samt ægteskabet med Mette Martine Birgine Mortensen.

Jeg vil her vise de billeder jeg har fundet i familiemedlemmers gemmer, og som jeg har fået lov til at scanne ind i dette skrift.

Først Peter Christians Isagers skudsmålsbog, og hvad det var for en bog, fortælles der om i nedennævnte:

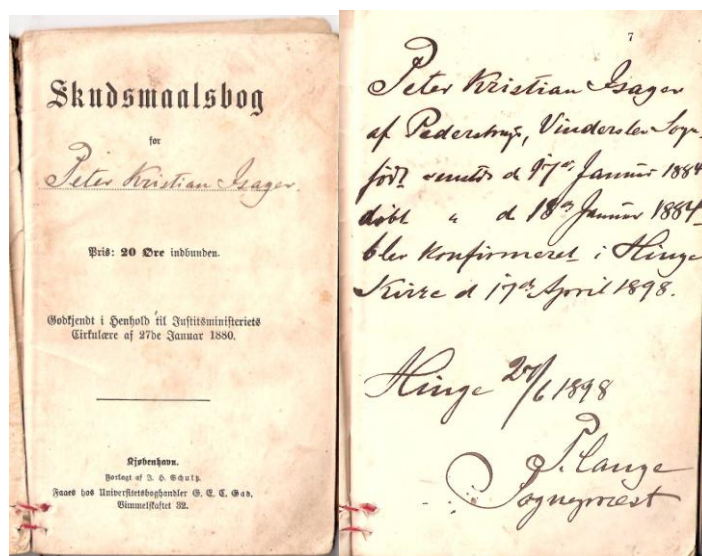
Med Forordning om Skudsmaalbøgers Indførelse for Tjenestetyender af 5. september 1832 blev det bestemt, at alle tjenestefolk skulle have en skudsmålsbog. Det var en lille fortrykt bog, hvori mange forskellige attester kunne indføres.

Første indførelse var ofte konfirmationsattesten. Derefter kunne der komme vaccinationsattester, påtegning ved flytning til et andet sogn og vidnesbyrd fra præsten.

Ved flytning fra et sogn til et andet skulle skudsmålsbogen forelægges for sognepræsten i begge sogne. Han påtegnede den og førte flytningen ind i kirkebogen i til- og afgangslisterne. Efter 1873 overgik denne funktion til sognefogeden hhv. byfogeden, der førte flytningen ind i tyendeprotokollen.

Loven krævede, at alle der søgte arbejde udenfor deres fødesogn, skulle have en skudsmålsbog. En person, der mistede sin skudsmålsbog, kunne derfor straffes for det. Under en ansættelse blev skudsmålsbogen opbevaret af husbonden. Dermed var det umuligt for den ansatte, at forlade pladsen i utide.

I 1867 blev det forbudt for husbonden, at skrive andet end tjenestetidens varighed i skudsmålsbogen. Ordningen med skudsmålsbøger blev ophævet i 1921. Samtidig blev husbondens revselsesret ophævet.

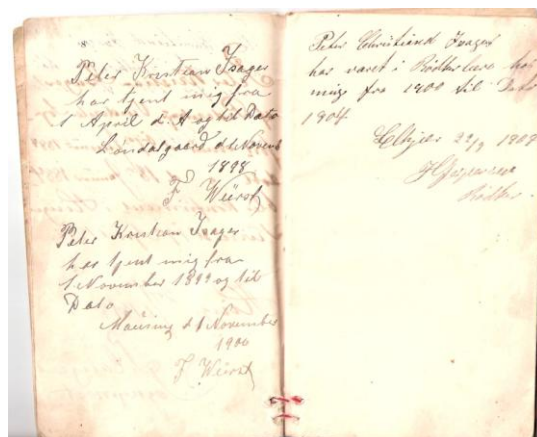
Her i Peter Kristian Isagers Skudmålsbog er det Sognepræsten i Hinge P. Lange, der den 27/6 1898, der skriver følgende:

Peter Kristian Isager af Pederstrup, Vinderslev sogn, født smstds d 17de januar 1884 døbt smstds d 18de januar 1884 blev Konfirmeret i Hinge Kirke d 17 april 1898

Hinge 27/6 1898

P. Lange

Sognepræst

Der står ikke meget i Peter Christian Isagers skudmålsbog. Der er skrevet på 3 sider, og på første side foroven står der:

**Peter Kristian Isager har tjent mig fra den 1. april d. A. til Dato
Løndalgaard 1. novemb 1898
F. Würst**

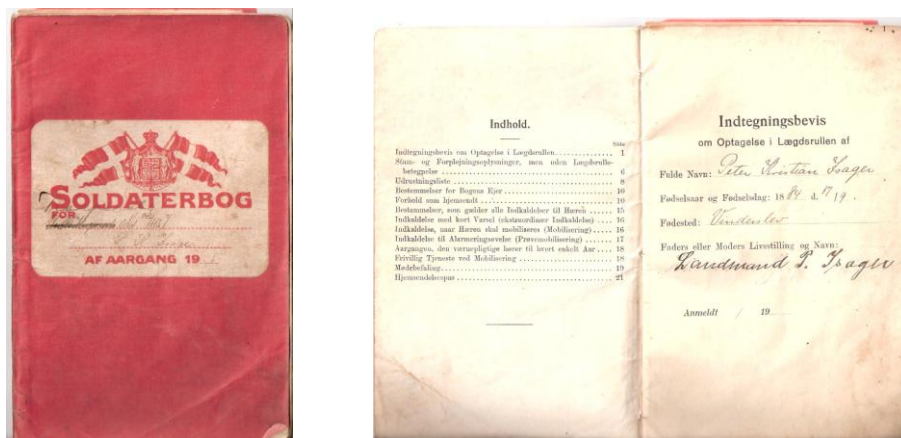
På første side forneden står der:

**Peter Kristian Isager har tjent mig fra 1. november 1899 og til Dato.
Mausing d 1 November 1900
F. Würst**

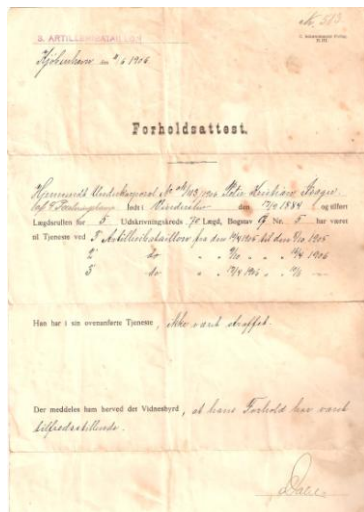
På anden side bevises det at Peter Kristian Isager er blevet udlært som bødker idet der står:

**Peter Christian Isager har været i Bødkerlære hos mig fra 1900 til dato 1904
Elkjær den 22/9 1904
H. Jespersen
Bødker**

Det næste der findes om Peter Christian Isager er hans soldaterbog, den er afbildet herunder.

Peter Christian kommer ind som soldat til 3. artilleribataillon i 1905 den 10. april. Han får soldaternummer ok/113, og bliver uddannet som underkoporal. Han bliver hjemsendt den 10. juni 1906, altså en tjenestetid på 14 måneder. Det nævnes i hans forholdsattest, at han ikke har været straffet, samt vidnesbyrd om, at hans forhold har været tilfredsstillende.

Peter Christian Isager bliver den 23. november 1906 gift med Mette Martine Birgine Mortensen, født den 05. maj 1883, fra Christianshede i Bording sogn. Hun er datter af husmand Christen Mortensen og Marie Kirstine Nielsen i Christianshede. Marie Kirstine dør den 31. maj i 1885, så Christen står alene tilbage med den lille Martine. Han bliver dog gift igen den 10. august i 1886 med den fraskilte Birgitte Marie Andersen. Hendes første mand var emigreret til USA, og da han ikke gav livstegn fra sig, blev de skilt. Parret havde 2 drenge, som hun tager med i ægteskabet med Christen.

Her et billede af Christen og Birgitte samt deres gravsted i Silkeborg. Gravstedet er i dag nedlagt.

Christen Mortensen var en af initiativtagerne til bygningen af Christianshede kirke, og sad i byggeudvalget. Sikkert derfor er hans navn da også medtaget i det dokument, der blev nedlagt ved grundstensnedlæggelsen i 1894. Hans navn er medtaget på fjerdenederste linie.

Ydermere fortælles det om Christen Mortensen, at da man skulle have kirkeklokken hejst op i tårnet, tog Christen klokken på nakken, og bar den op alene. Noget af en bedrift, da klokken vejede 155 kg. Klokken faldt dog ned i 1994 efter 100 års brug, og står nu udenfor kirken.

Den 10de August Aar 1893
Kong Christian d. IX. 30te Regeringsaar,
da
Carl Frederik Balslev var Biskop over
Ribe Stift
og
Niels Boling Hindhede
Sognepræst for Bording Menighed,
nedlagdes Grundstenen til
Christianshede Kirke
af
Provst for Hammerum Herreds Provsti
Gabriel Koch.
Kirken, hvis Byggesum, 16.000 Kroner, var bevilget paa
Finansloven 1893-94, opførtes efter Tegning af
Arkitekt R. Frimodt Clausen af Aarhus.
Entreprenøren var Tømmermester Simonsen
af Torrild ved Odde.
Kredsens Landshingsmand var Thomas Nielsen,
og dens Folketingsmand Rasmus Nielsen.
Kirkeudvalgets Medlemmer vare:
Anders Marius Knudsen og Christen Mortensen af Christianshede,
Christian Christensen og Hans
Peder Iversen af Guldforhoved og Laurits Højmark,
Lærer i Bodholt-Christianshede.

Grundstensdokumentet til Christianshede kirke

Dokumentet fra
Grundstensnedlæggelsen.

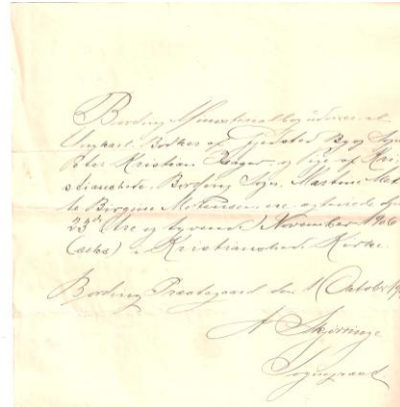
Kirkeklokken som Christen bar op i tårnet.

Her et billede mere med familien Mortensen. Gården her er bygget på en udstykning fra den gård, som Christen ejede i mange år. Christen ses ca. midt i billedet stående i arbejdstøj uden hovedbeklædning. Og gården er sikkert ejet af Christens broder Peder.

Herover Martine og Peters bryllupsbillede

og her deres håndskrevne vielsesattest, den oprindelige attest er sikkert bortkommet.

Parret får 10 børn, som listes op her:

Marie Isager, født den 23. september 1907, død den 02. juni 1987

Kristen Mortensen Isager, født den 06 marts 1909, død den 20. juli 1950

Peter Isager, født den 22. januar 1911, død i 1983

Alfred Isager, født den 17. december 1912, død den 20. april 2001

Anna Isager, født den 02. februar 1914, død den 02. august 1978

Richard Isager, født den 03. marts 1916, død den 02. december 1996

Mary Christa Isager, født den 06. maj 1918, død den 13. september 1999

Karen Margrethe Isager, født den 08. januar 1922, død den 15. august 2001

Ellen Kirstine Isager, født den 01. februar 1927, død den 06. juni 1927

Derudover får parret også et dødfødt barn den 13. februar 1921.

Parret har også overskud til at tage en plejedatter, Petrea Marie Jørgensen, til sig, og hun følger familien indtil hendes død omkring 1980.

Parret bor flere steder, bl. a. i Frederiksdal og Pederstrup.

Her huset i Frederiksdal ca. 1915

Op her huset i Pederstrup ca. 1935

Peter Christian Isager blev blind omkring 1917, og dermed ikke i stand til at forsørge familien. Han søgte derfor om invaliderente, og den blev ham bevilget den 19. januar 1926.

Bevillingen er herunder.

[illegible]

Peter Christian Isager skal selvfølgelig også betale skat, og herunder er afbildet 2 skattekvitteringer fra Kragelund kommune, dateret 1928, 1929 og 1930. Det kan vel synes voldsomt, at en invalidepensionist med en ringe indkomst skal af med så stor del af sin indkomst i skat. Skattebeløbet i 1928/1929 er 117 kr. og 81 øre og i skatteåret 1929/1930 109 kr og 90 øre.

Skattekort			
for Aaret 1929/30			
for		til	
HR.	Chr. Lager		
Kragelund Kommune.			
Kommuneskat	Nr.	Øre	Kvittering
1. Kv. ff. for 1. Maj	2890	Betalt	
2. do. " 1. August	2890	Betalt	
3. do. " 1. Novbr.	2890	Betalt	
4. do. " 1. Febr.	2890	Betalt	
Ialt		10990	
Kirkeskat	Nr.	Øre	Kvittering
forfalder d. 1. Oktbr.	260	Betalt	
Ialt			
Statsskat			
Statsskat	Nr.	Øre	Kvittering
1ste Halvår ff. d. 1. Oktb.			
2det do. " d. 1. April			
Ialt			

Skattekort			
for Aaret 1928/29			
for		til	
HR.	Chr. Lager		
Kragelund Kommune.			
Kommuneskat	Nr.	Øre	Kvittering
1. Kv. ff. for 1. Maj	3081	Betalt	
2. do. " 1. August	2900	Betalt	
3. do. " 1. Novbr.	2900	Betalt	
4. do. " 1. Febr.	2900	Betalt	
Ialt		11781	
Kirkeskat	Nr.	Øre	Kvittering
forfalder d. 1. Oktbr.	231	Betalt	
Ialt			
Statsskat			
Statsskat	Nr.	Øre	Kvittering
1ste Halvår ff. d. 1. Oktb.			
2det do. " d. 1. April			
Ialt			

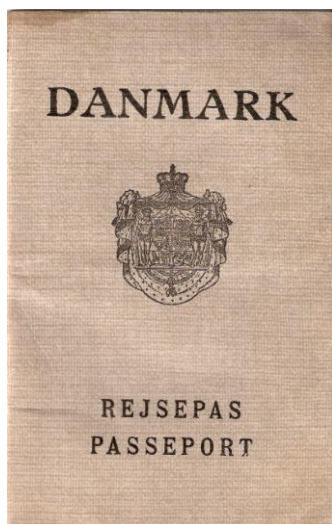
1. Med den solgte Parcel følger de derpaa beliggende Bygninger med mur- og nagelfast Tilbehør, herunder elektrisk installation og desuden samtlige Lamper og Lysekroner. Den Kakkellovn, der for tiden er anbragt i Soveværelset, er undtaget fra handelen.
2. Det solgte overtages tiltrædes af Køberen den 15 d. M. men staar alt fra i Dag for hans Regning og Risiko i enhver henseende, hvoraf følger, at han i Ildebrandstilfælde er berettiget til at hæve Assuransesummen til anordningsmæssig Anvendelse – Sælgeren forbeholder sig Ret til i Tidsrummet indtil 1. August d. A. vederlagsfrit at benytte Eiendommen

Peter Christian Isager afgår ved døden den 25. juli 1936 i Pederstrup og bliver begravet på Vinderslev kirkegård den 31. juli 1936. Hans og hendes gravsten står i dag på lapidarium (Stedet for bevaringsværdige gravsten) Han blev kun 52 år og hun 83 år.

Mette Martine Birgine Mortensen blev efter mandens død boende i huset i Pederstrup indtil hun kom på Vinderslev plejehjem i 1969. Der døde hun den 26. februar 1970 og blev begravet samme sted som Peter Christian Isager den 02 marts 1970.

Martine nåede dog at komme uden for landets grænser, idet hendes pas er bevaret og afbildet herunder.

Der er i passet et notat om, at Kjøllerup bank har udstedt 150 kr. til Martine i turistvaluta den 31. august 1949.

Turen som hendes pas blev udstedt til, var et besøg i Stockholm, hvor datteren Anna blev gift med Olle Olsson. Der kom senere 2 børn i dette ægteskab, Kaj Gunnar og Jan Olav.

Dette var så min version om Isager-navnet. 7 generationer og omkring 350 års historie.

Om det er Eggert, Eskild, Eggertsen, Eskildsen, Ysagger, Isager, Isager eller noget helt andet, der er skyld i at vi bærer navnet, må så stå hen i det uvisse, men et er sikkert – denne artikel er blevet til på grundlag af de oplysninger som er tilgængelige lige nu. Der kommer sikkert ikke flere oplysninger til fra fortiden, men navnet lever jo videre. Så vores efterkommere, der fødes med navnet Isager, må så bl. a. læse denne artikel for at finde ud af fortiden og navnet.

Vi kan være stolte af vores forfædre, der har sørget for, at vi eksisterer samt, at vi også fik noget at være stolte af.

Så nok en stor tak til bidragsyderne af oplysninger til denne artikel, uden deres hjælp var det ikke lykkedes.

Nu stopper tiden jo ikke her, og der vil stadig være efterkommere, der kommer til at bære navnet Isager. Skulle der nu efterfølgende være familiemedlemmer, der ligger inde med oplysninger om Isager-navnet, beder jeg om, at jeg får disse oplysninger tilsendt, så historien altid er opdateret.

Preben Isager Troelsen
Niels Bohrsvej 32 A
7400 Herning

Tlf. 97 12 11 98

Mailadressen er : pit@email.dk

Artiklen ligger på: www.troelsen.net

Kilder til denne artikel:

Statens arkiver
Landsarkivet i Viborg
Lokalarkivet i Ringkøbing
Lokalarkivet i Nykøbing Mors
Blicheregnens Lokalarkiv
Dansk Demografisk Database
Kirkebøgerne i Rindum, Ringkøbing, Hvidbjerg, Graabrødre i Viborg, Thorning, Hørup og Vinderslev sogne
Trap Danmark 4. udgave bind VIII
Bogen om Rindum sogn af Kristian Susgaard
Jens Sloth Odgaards optegnelser om Thys historie
Bogen: Glomstrup på Mors af Freddy Boysen
Bogen om Vinkel sogn af Brødrene Andersen
Hørup sogns kirkehistorie
Cd,en: Glimt af Almtofts historie af Anne og Viggo Nielsen
Viborg Bys historie
Gamle slægtsbøger fra familien
Billeder fra Peter Mikkelsen i Silkeborg og Jytte Mortensen i Silkeborg
Oplysninger fra beboere i Bording og Ikast sogne
Egne søgninger, fotooptagelser, optegnelser og indførelser.

Skrevet i Herning i 2008